

BOLDOG BRENNER JÁNOS ÉS ISTEN SZOLGÁJA HALÁSZ DÁNIEL EMLÉKEZETE

életüket és vértanúságukat
feldolgozó művek szemléje

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	3
A hit szolgálatában: két fiatal pap életáldozata	4
Brenner János	5
Halász Dániel.....	7
A mártírok emlékezete	9
Boldog Brenner János - Emlékezés a rendszerváltás előtt és után	9
Kutatások Brenner János életéről és vértanúságáról	11
Halász Dániel emlékezete	12
Boldoggá avatási eljárásokról	13
Brenner János boldoggá avatása	13
Halász Dániel boldoggá avatási eljárása	14
Őrizzük emléküket	16
Visszaemlékezések Boldog Brenner Jánosra	16
Interjú Dr. Soós Viktor Attilával, Boldog Brenner János életének kutatójával	21
Visszaemlékezések Halász Dánielre	24
Beszélgetés Janez Magyarral, Lendva Község polgármesterével, aki személyesen is érintett Halász Dániel utolsó napjaiban	24
Interjú ifj. msgr. Alojzij Kozarral	25
Anyaggyűjtemény.....	26
Boldog Brenner János	26
Átfogó életrajzi művek Boldog Brenner Jánosról	26
Audiovizuális Források	28
Részletes tanulmányok	29
Eredeti források	31
Kreatív feldolgozások.....	31
Isten Szolgája Halász Dániel.....	33
Helyszínek	35
Brenner János életéletrútja	35
Emlékhelyek	36
Kiállítások	37
Halász Dániel életéletrútja	37
Emlékhelyek	38

Bevezető

Ez az átfogó anyaggyűjtemény Boldog Brenner János (1931, Szombathely – 1957 Szentgotthárd-Zsida) és Halász Dániel (1903, Cserencsóc – 1945, Hotiza) vértanú papok életútját, emlékezetét, valamint a hozzájuk kötődő helyszíneket tárja az olvasók elé. A gyűjteményben összefoglaljuk a róluk szóló ismeretterjesztő műveket, történeti forrásokat, kutatási eredményeket, valamint bemutatunk néhány személyes visszaemlékezést is. A két vértanú történetén, életáldozatán és a gyilkosságokat követő eseményeken keresztül feltárul a történelmi korszak - a negyvenes évek Jugoszláviájának és az ötvenes évek Magyarországnak - valósága és a határmenti régió sajátos viszonyrendszere is. Ugyanakkor életük példaként szolgál arra, hogyan lehet derűsen és félelem nélkül élni a mindennapokat bármilyen politikai rendszerben vagy attól függetlenül és a végsőig is képviselni hitünket.

A gyűjtés során arra törekedtünk, hogy a vértanúk életét és örökségét, illetve az azt feldolgozó anyagokat átfogó, informatív és jól rendszerezett formában mutassuk be az olvasóknak. Ez a dokumentum önmagában is ismerteti a vértanúk életét és emlékezetét, ugyanakkor reményeink szerint segítséget nyújt azok számára is, akik alaposabban meg szeretnék ismerni történetüket. Emellett hasznos alapot kínál a térségbe tervezett zárandoklatok és ifjúsági programok szakmai szervezéséhez is.

A gyűjtemény az *El nem mondott történetek - Zárandoklatok a szlovén-magyar határvidéken* projekt keretében, annak szakmai megalapozása érdekében készült. A rövid nevén MESSAGES (angol: üzenetek) projekt a határrégió közös vallási, történelmi és szellemi örökségének megőrzése és bemutatása. Két vértanú, Boldog Brenner János és Halász Dániel életét és emlékét állítja középpontba, kiknek életútja és vértanú halála lehetőséget ad arra, hogy a mögöttes történelmi korszak helyi eseményei feltáruljanak

A projekt különös figyelmet fordít a fiatalok és a helyi közösség bevonására, élő kapcsolatot teremtve a múlt és a jelen között, elősegítve a közös kulturális örökség megőrzését és továbbadását.

A vértanúkhöz kötődő emlékhelyek feltárása és új zárandokútvonalak kialakítása révén a MESSAGES projekt hozzásegíti a magyar–szlovén határvidéket, hogy helyet kapjon a vallási turizmus térképén.

A MESSAGES projekt az Interreg VI-A Szlovénia-Magyarország Program keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg. A projektet a Muraba ETT, Vas Vármegyei Önkormányzati Hivatal és Lendva Község Önkormányzata közösen valósítja meg. Az alábbi dokumentumban Boldog Brenner Jánosra vonatkozó részt a Muraba ETT készítette, míg Isten Szolgája Halász Dániellel foglalkozó részeket Lendva Község Önkormányzata állította össze. A dokumentum magyar, szlovén és angol nyelvi változatban készült, az egyes verziókban - a legfontosabb műveket leszámítva - csak az adott nyelven elérhető vagy online fordítóprogramok segítségével könnyen olvasható anyagokat tettük közzé.

A hit szolgálatában: két fiatal pap életáldozata

Boldog Brenner János és Halász Dániel élete számos párhuzamot mutat. Mindkettőjük életére rányomták bélyegét koruk politikai változásai; olyan időszakban tevékenykedtek, amikor az egyházat erős nyomás és üldöztetés érte, mindketten fiatal papként váltak mártírrá.

Közösségi tevékenységeik révén jelentős hatást gyakoroltak híveikre, különösen a fiatalokra, ami miatt egyházellenes politikai erők célpontjaivá váltak.

Brenner János a magyar határsávban, Rábakethelyen és fiáiában; Halász Dániel pedig Lendván és környékén – ahol megszálló hatalmak és politikai erők váltakoztak – szolgálták erős elkötelezettséggel közösségeiket. Brenner közvetlensége és a fiatalok iránti szeretete miatt, Halász közösségépítő munkájával és a magyar nemzeti közösség iránti nyitottságával tűnt ki. Népszerűségük azonban félelmet keltett az elnyomó hatalomban, hiszen tevékenységük miatt a vallási és közösségi élet megerősítésődött.

Mindketten tudatosan vállalták a veszélyt, hogy hivatásuknak eleget tegyenek, és mindketten tragikus módon haltak mártírhalált. Haláluk az egyházellenes megtorlások szomorú következménye volt, amelynek célja az egyház szerepének visszaszorítása és a hívők megfélemlítése volt. Közösségeik a kezdetektől fogva tudták, hogy mártírhalált haltak. Történetükről hosszú évtizedekig nem lehetett beszélni, mégis megőrizték emléküket.

E két vértanú élete és áldozata ma is emlékeztet arra, hogy a hit, a szeretet és az elkötelezettség milyen erős erkölcsi példát mutathat, és milyen veszélyt jelenthet az elnyomó rendszerek számára. Az ő történeteik ma is összekapcsolják a közösségeiket, hidat képezve a múlt és a jelen között.

BRENNER JÁNOS

Brenner János 1931. december 27-én Szombathelyen született egy mélyen vallásos polgári családba. Hárman voltak testvérek, később mindhárman a papi hivatást választották, ahogyan két unokatestvérük is.

1940-ben édesapját Pécsre helyezték át, így Brenner János a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumában kezdte meg (nyolcosztályos) gimnáziumi tanulmányait. Itt érlelődött meg benne szerzetesi hivatása. A háború, s az azt követő politikai változások azonban erősen rányomták a bélyegét már a diákéveire is. 1948-ban, az iskolák államosításával – ekkor már Szombathelyen, a Premontrei Rend Szent Norbert Gimnáziumában tanult – az iskolája légköre megváltozott. Brenner János így az utolsó gimnáziumi évében Zircre ment tanulni, ahol elbocsátott szerzetes tanítók a szerzetesi hivatást érző fiatalokat.¹ Ezzel a döntésével már azt is vállalta, hogy államilag elismert érettségit nem szerezhetsz. 1950. augusztus 19-én öltözött be novíciusnak, ahol az Anasztáz nevet kapta. Nem egészen három héttel később feloszlatták a magyarországi szerzetesrendeket. Brenner

János ekkor Budapestre költözött, ahol a Hittudományi Akadémia világi hallgatója lett, s lelki vezetője, 'Sigmund Lóránt'² atya irányítása alatt titokban folytatta novícius életét. 1951-ben kérte felvételét a szombathelyi egyházmegye kispapjai közé, majd a szombathelyi szeminárium feloszlása után Győrben fejezte be tanulmányait. 1955. június 19-én szentelték pappá a szombathelyi Székesegyházban.

Első kápláni helyeként Rábakethelyre került dr. Kozma Ferenc plébános³ mellé, ahol négy filiát láttak el (Máriaújfalu, Magyarlak, Zsida, Farkasfa). A falu Szentgotthárd részeként - közel az osztrák határhoz - szigorúan őrzött határsávnak számított, ahova belépni is csak külön engedéllyel lehetett. A hívek hamar megkedvelték - közvetlen, barátságos atya volt, akinek mindenkihez volt egy kedves szava. Népszerű volt a fiatalok körében: a hittanórákon kívül is sok időt töltött a gyerekekkel, játszott, sportolt velük. Ez

1 A zirci ciszterci rend ezidőszaki történetéről, a rend feloszlásának körülményeiről és a szerzetesek ezt követő lehetőségeiről ír:

Turócziné Pesty Ágnes (Szerk., 2017) Ciszterci tanúságtétel a kommunista diktatúrában. Cisztercita Diák és Cserkész Alapítvány, Budapest.

Cúthné Gyóni Eszter (2018) „Nem harcolunk, de nem is búcsúzzunk...” A Ciszterci Rend Zirci Apátságának története a második világháború végétől Endrédy Vendel apát haláláig, Zirci Ciszterci Apátság, Budapest.

2 'Sigmund László Lóránt (1911-1964): a Zirci apátság kormányzó perjele. 1946-tól a Zirci apátság újoncmestere. Endrédy Vendel Apát a rend feloszlása előtt megbízta, hogy akadályoztatása esetén vegye át a rend vezetését. A rend betiltása után titokban folytatja a novíciusok képzését. 1961-ben a „Fekete Hollók” ügyben, a Kádár-korszak legnagyobb egyházellenes rendőrségi akciójában letartóztatták, s államellenes összeesküvés (a ciszterci rend vezetésében betöltött szerepe, a rend illegális irányítása, rendi képzés keretében utánpótlás, „elitképzés”), gazdasági és erkölcsi jellegű bűncselekmények és hazaárulás vádjával tíz év, másodfokon hét év börtönrre ítélték. (Forrás: Péterfi Gábor: Az utcán sétálva tartotta hittanóráit. 'Sigmund László Lóránt. In: Rubicon Online. <https://rubicon.hu/cikkek/az-utcan-setalva-tartotta-hittanorait?rovat=keresztény-hosok>

3 A rábakethelyi plébánia ezidőszaki történetét, a plébános, káplánja és hívei mindennapi küzdelmeit leghitelesebben bemutató kortörténeti dokumentuma:

Dr. Kozma Ferenc (Szerk. Horváth Zsuzsanna, 2021) Historia Domus. A rábakethelyi plébánia története (1945-1956). Szentgotthárd Város Önkormányzata.

a kommunista vezetésnek nem tetszett, több fenyegetést is kapott. 1957 késő őszén, mikor motorral Farkasfára tartott, megtámadták, fahasábokat szórtak eléje, de ebből még szerencsésen kievickélt. Ekkor az állami egyházügyi megbízott nyomására, Kovács Sándor megyéspüspök felajánlotta neki az áthelyezését, de ő így válaszolt: „Nem félek, szívesen maradok.”

1957. december 14-én éjszaka beteghez hívták Zsidára. Magához vette az Oltáriszentséget a templomban, s az erdőn-mezőn keresztül, a két falut összekötő, úgynevezett miseúton indult el a beteg felé. Útközben megtámadták, s brutális kegyetlenséggel megölték. A gyilkosság pontos körülményei máig tisztázatlanok: a levéltárakban eddig fellelt nyomozati anyagok hiányosak, a nyomozás szakszerűtlen volt, s büntetőperek koncepciózus jellege miatt egyértelmű, hogy az igazságügyi szervek sem törekedtek az igazság kiderítésére. Az ügyben először egy büntetlen előéletű falubeli férfit rablással párosuló emberölés bűntette miatt ítélték halálra, akit később a vád és következményei alól bebizonyítottság hiányában felmentettek. Nyolc évvel a gyilkosság után nyereségvágyból elkövetett emberölés bűntette miatt ítélték el azt a férfit, aki akkor még fiatakorúként kicsalta a káplánt a plébániáról. A történetek utólagos rekonstrukciója alapján azonban valószínűsíthető, hogy többen, előre eltervezett módon támadták és ölték meg a káplánt.

Halálát megelőző támadás, valamint a nyomozás és az igazságszolgáltatás lefolytatásának módja azt a közmeggyőződést sugallják alátámasztani, hogy Brenner János meggyilkolása része volt az 1956 utáni egyház ellen irányuló megtorlási hullámnak, s célja a fiatalok hitoktatástól való elrettentése volt.

HALÁSZ DÁNIEL

Halász Dániel a Cserencsócról (Črenšovci) származó Martin és Katarina gyermekeként született. Születése másnapján, 1908. június 25-én keresztelték meg a cserencsóci Szent Kereszt Felmagasztalása plébániatemplomban. Az általános iskolát szülővárosában végezte, ezután Muraszombatban járt gimnáziumba, majd a martinišče internátusban lakott, amelyet szalézi papok vezettek. Mivel a felsőbb osztályokat megszüntették, középiskolai tanulmányait Ljubljanában fejezte be, és ott érettségizett. Középiskola után belépett a maribori teológiai szemináriumba, amelynek elvégzése után 1933-ban Tomažič püspök pappá szentelte. Újmiséjét július 16-án celebrálta szülőhelye plébániatemplomában. Kézvezetőjének idősebb Klek József nyugalmazott plébánost, a katolikus újságszerkesztőt és választotta, aki a muravidéki szlovének nemzeti ébredésében és lelki vezetésében fontos szerepet játszott. Klek József Cserencsócon élt, és jó ismerőse és támogatója volt a Halász családnak.

Újévig káplánként dolgozott Ljutomerben, ezután a püspök Lendvára küldte. A plébános, a későbbi esperes és általános helynök, Ivan Jerič és Stefan Bakan plébános mellett ismerkedett meg a lelkipásztori munkával. Vezette a Mária Társaságot, Jézus Szíve és a Mennyei Szűzanya, Mária tiszteletére buzdítva. A magyar hívek számára magyar nyelvű vallásos újságot biztosított. Szabadsága alatt Szombathelyre járt, hogy tökéletesítse magyar nyelvtudását, hogy hatékonyabban hirdethesse az evangéliumot. Nagyon népszerű volt. A hívek tisztelték őt és követték az útmutatásait.

1939-ben Velika Polana plébánosa lett, ahol folytatta lelkes és sikeres lelkipásztori munkáját. A híveket Jézus Szentséges Szívének imádására, a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére buzdította. Vezette a Mária lányok és fiúk társaságát, amely a fiatalok számára támaszt jelentett a hit megtartásában. Vallásos újságokat járatott, valamint gondoskodott a plébánia kulturális életéről is, színdarabokat szervezett vagy segített azok szervezésében. Rövid ideig a havonta megjelenő Marijin list és a Novine helyettes szerkesztője volt. Egyébként maga is írt. Írásait a Búzaszemek Polanából című könyvben gyűjtötték össze és nyomtatták ki.

Nem sokkal Velika Polanába érkezése után, amikor a második világháború alatt a Magyar Királyság elfoglalta a Muravidéket, 1941 októberének végén letartóztatták a szlovén kommunistákkal való együttműködés vádjával, és hét hónapot töltött budapesti börtönökben Ivan Camplin és Mihael Jerič muravidéki papokkal együtt. A börtönből levelet írt a szombathelyi püspöknek, amelyben kifejtette, hogy „együttműködése a kommunistákkal” csak arról szólt, hogy nem volt hajlandó feljelenteni őket. „Számíthat-e egy pap, aki feljelentett valakit, arra, hogy más is fordulhat hozzá tanácsért? Lehet, hogy ezután már nem is jönnek hozzá gyónni a hívek”. Kilenc hónap után felfüggesztették a büntetését és visszatért plébániájára, de nem volt biztonságban egy percig sem.

A Ljubljanában élő pap testvére, Štefan meghívta őt, hogy jöjjön el hozzá, ahol biztonságban lesz. Halász Dániel 1945. február 28-án levélben válaszolt neki: „Senki sem gondolkodik az emigráción, de mi itt

várunk és a nemzet mellett állunk. Bárminek is kell történnie – történjék meg! Teljes bizalmam van Istenben!”

1945. március 16-án Halász Dániel gyóntatni indult Lendvára. A püspök kinevezte őt a lendvai apácák gyóntatójává. Késő este, amikor hazafelé tartott, Hotizánál ismeretlen személyek megállították, a Murához vitték és lelőtték. Holttestét a Murába dobták, akárcsak a kerékpárját. Három nappal később a Lendva melletti Kótból származó Marija Kocet meglátta a vízben a holttestét. Amikor kiemelték a vízből, felismerte Halászt.

A temetésére március 21-én került sor Velika Polanában, ahol az egész környékről nagyszámú hívő vett részt. Sok koszorút helyeztek a sírra. Az egyiket a Žižkiből származó Žerdin család hozta, akik a szalagra ezt írták: „Dicsőség a mártírnak”. A hívek és a papok már ekkor meg voltak győződve arról, hogy Halász Dániel plébános mártírhalt. 1958-ban megjelent a Ciril és Metód papok Szervezeti Közlönye, amely arról számol be, hogy a háború alatt a partizánokat akarták Halász haláláért felelőssé tenni. Közben Ivan Jerič pap azt állította, hogy azért ölték meg a kommunisták, mert túl nagy befolyása volt a helyi ifjúságra, ami állítólag akadályozta az ellenállási mozgalom SKOJ (a fiatalok kommunista szervezete) létrehozására irányuló szándékát. A katolikus sajtó azonban megemlíti, hogy Halász lebeszélte a fiatalokat a haladó parasztfiúk és parasztlányok szövetségéről, és ezért valószínűleg megneheztelt rá Miško Kranjec, de nincs bizonyíték arra, hogy Kranjec felelős lett volna a pap haláláért.

A mártírok emlékezete

BOLDOG BRENNER JÁNOS - EMLÉKEZÉS A RENDSZERVÁLTÁS ELŐTT ÉS UTÁN

Brenner János tragikus haláláról hosszú évtizedekig nem lehetett nyíltan beszélni. A rendszerváltozásig családtagjai és a környékbeli lakosok is hallgatásra kényszerültek. Ugyanakkor a szűkebb körű, egymás közti beszélgetések során szinte mindig előkerült a „papgyilkosság”. Minden rábakethelyinek volt valamilyen története, hozzáfűzése ehhez a tragikus eseményhez: *miket tapasztaltak a gyilkosság előtti napokban? és a gyilkosság előtti délutánon? kivel találkoztak a gyilkosság szombat estéjén vagy éjszakáján Szentgotthárd utcáin és ez hogyan lehetett kapcsolatban a történetekkel? hogyan volt a nyomozáskor? hogyan játszotta el a gyilkossággal vádolt később a történeteket? ki lehetett a gyilkos? és ki nem?* Szájról szájra adva tovább a történeteket őrződhetett meg sok információ. De ugyanakkor sokakat oly mértékben megfélemlítettek, hogy még a politikai változások után sem merték megosztani az ügy részleteit, mindmáig vagy életük végéig csendben őrzik emlékeiket.

Mindezek ellenére Brenner János kultusza szinte már halála másnapján elindult. Fényképét a hívők sokszorosították és a magyarlaki templom építésének támogatására szánt szentképekkel együtt – a hatóságok razziai ellenére is - terjesztették. A temetésére rengetegen indultak a falvakból Szombathelyre, a tömeg miatt a temetést is megpróbálták elhalasztani.

Dr. Kozma Ferenc plébános már Brenner halálát követő hónapban a püspökhöz fordult, és emlékhely létrehozásához kért engedélyt a rábakethelyi plébánián.⁴ A győri szeminárium folyosóján kihelyezték Brenner János fényképét, de az Állami Egyházügyi Hivatal nyomására el kellett távolítaniuk. Dr. Kozma Ferenc atya káplánja emlékére egy Fájdalmas Szűzanya szobrot faragtatott, melyet a magyarlaki templomban helyeztek volna el, de végül mint síremlék állíttatott fel a rábakethelyi temetőben – erre nem kellett engedély. A szobor előtt mindig égett gyertya. Hosszú éveken keresztül Brenner János meggyilkolásának éjszakája évfordulóján valakik mindig méceszt helyeztek el Zsidán, annak a helynek a közelében, ahol a meggyilkolt papot megtalálták. Bár a hatóságok sok mindent megtettek az „elkövetők” leleplezéséért – ez sikertelen maradt.

1959-ben Kovács Sándor püspök már vértanúként említette Brenner Jánost a rábakethelyi elsőáldozáson. A rábakethelyi templomban az adventi koszorú harmadik, rózsaszín gyertyát pirosra cserélték, így az az öröm helyett Brenner János vértanúságot jelképezte. Bár akkoriban a házaknál még nem készítettek adventi koszorút, később a helyi közösség is hazavitte ezt a szokást. Ezek a kis tettek több mint harminc éven át életben tartották emlékét.

1. ábra Pietá a rábakethelyi temetőben

⁴ Kahler Frigyes (2005): Egy papgyilkosság a jogtörténész szemével

A rendszerváltás után Brenner János ügye nyilvánosan először 1990-ben jelent meg a Vasvármegye magazin cikksorozatában⁵. A rendszerváltás után az első hivatalos megemlékezésre 1992-ben, halálának évfordulóján került sor, amikor egy emlékkeresztet is állítottak a zsidai iskolakápolnánál, vértanúsága helyszínének közelében. 1993-ban megalakult a Brenner János Emlékhely Alapítvány, amelynek célja Brenner János emlékének megőrzése volt: emlékkápolna építésére, emlékhelyek fenntartására és boldoggá avatásának támogatására. Brenner János tiszteletére emelt Jó Pásztor Kápolnát dr. Konkoly István megyéspüspök 1996. augusztus 25-én szentelte fel.

2010 óta a Keresztény Megmozdulásokért Egyesület Szentgotthárd minden évben, advent harmadik vasárnapját megelőző szombaton⁶ gyalogos zarándoklatot szervez Szentgotthárdról. A zarándokok a rábakethelyi templomtól indulva, részben a Brenner János által is bejárt úton elzarándokolnak halála helyéig.

2. ábra Brenner János temetése

A boldoggá avatás iránti szándék – titkosszolgálati vélemények alapján - már 1958-ban megfogalmazódott Kovács Sándor püspökben. A szombathelyi egyházmegye hivatalosan 1999. október 3-án indította el a boldoggá avatási eljárást. Ezt követően Rábakethelyen, majd 2004-től az egész egyházmegyében, egészen boldoggá avatásáig, minden szentmise végén elmondtak egy imát Brenner János boldoggá avatásáért és a papi hivatásokért. 2007-et, majd 2017-et is Brenner János Emlékévként hirdette meg a Szombathelyi Egyházmegye.

*Mindenható örök isten, aki János szolgádnak megadtad
a papi hivatás kegyelmét és méltónak találtad őt a
vértanúság nagy ajándékára, kérünk, dicsőítsd meg őt
egyházadban!*

*Hűséges és példás élete, valamint papi hivatásának
szolgálatában érted vállalt vértanú halála eszközölje ki
számunkra a kegyelmet, hogy megerősödjünk szent
hitünkben, és mi is vállaljuk érted a küzdelmet és a
szenvedést, a te országodnak eljöveteleért. Krisztus, a mi
urunk által. Ámen*

A hajdani papi szeminárium épületében működő egyházmegyei kollégium 2008-ban a vértanú nevét kapta (ma több intézmény összeolvadásával a Brenner János Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium), 2019-ben pedig a Győri Hittudományi Főiskola vette fel egykori tanulója nevét.

Brenner János emlékezete a keresztény hit örök értékeit hirdető lelki mozgalommá vált, amely átlépi az idő, a politikai rendszerek és a földrajzi határok korlátait. E mozgalom a katolikus hiten alapul, és megnyilvánulása a jóakarátú emberek összefogása által életre hívott közösségekben testesül meg.

⁵ Csala L. Péter: Valaki mindig gyertyát gyújtott... Ki volt hát a papgyilkos? Vasvármegye 1990. szeptember 23.; Csala L. Péter: Ki (és miért) gyilkolt 1957-ben Rábakethelyen? Nem én öltem meg a káplánt – mondja Kóczán Tibor. Vasvármegye 1990. december 16.

⁶ Éjszakai zarándoklat Brenner János emlékére – Keresztény Megmozdulásokért Egyesület Szentgotthárd

Boldoggá avatása is igazolja, hogy emlékezete és áldozatának üzenete ma is élő, közösségeket összekovácsoló erő.⁷

KUTATÁSOK BRENNER JÁNOS ÉLETÉRŐL ÉS VÉRTANÚSÁGÁRÓL

A rendszerváltás után Brenner János ügye nyilvánosan először 1990-ben jelent meg a Vasvármegye magazin cikksorozatában⁸. Életrajzának kutatását először a Brenner János Emlékhely Alapítvány karolta fel Brenner József kezdeményezésére. Az ő kiadásukban jelentek meg az első meghatározó életrajzi könyvek – a *Magyar Tarzícius*, és az Egy papgyilkosság a jogtörténész szemével, s váltak ismertté a nyomozás részletei.

Brenner János történetének kutatása azért is volt nehézkes, mert a levéltári anyagok nehezen fellelhetőek és hiányosak, másrészt sokan a rendszerváltás után sem mertek nyilatkozni az ügyről. Jól példázzák ezt a kilencvenes évek végén készült Pogányok idején – Egy papgyilkosság anatómiája című dokumentumfilm megszólalói és meg nem szólalói.

A kutatóknak jelentős támasza volt Brenner József nagyprépost, nyugalmazott püspöki helynök, boldog Brenner János fiatalabb testvére. József atya nem csak a családi háttérükről tudott beszámolni, de minthogy az iskolákat is többnyire egy helyen végezték testvérével, az iskola évekről is tudott információt adni. Brenner János személyes tárgyait, levelezését, ideértve a gyilkossághoz kapcsolódó tárgyakat ő tette elérhetővé a kutatók számára, de neki köszönhetjük a gyermek és fiatal Jánosról fennmaradt számos fényképet is.

A kutatások a levéltári anyagok elérhetőségével, illetve a boldoggá avatási eljárás megindulásával kaptak új lendületet. A történelmi bizottság tagjai dr. Kahler Frigyes, dr. Soós Viktor Attila és dr. Perger Gyula atya voltak. Soós Viktor Attilával a következő fejezetben egy interjút is közlünk.

⁷ Értéktár - Szentgotthárd nagyjai - Brenner János (1931-1957) emlékezete - Szentgotthárdi Honismereti Klub

⁸ Csala L. Péter: Valaki mindig gyertyát gyújtott... Ki volt hát a papgyilkos? Vasvármegye 1990. szeptember 23.; Csala L. Péter: Ki (és miért) gyilkolt 1957-ben Rábakethelyen? Nem én öltem meg a káplánt – mondja Kóczán Tibor. Vasvármegye 1990. december 16.

HALÁSZ DÁNIEL EMLÉKEZETE

Halász Dániel tragikus haláláról évtizedeken keresztül nem lehetett nyíltan beszélni. Bár a rendszerváltásig keveset lehetett tudni az esetről, Lendva, Ljutomer, Hotiza és Velika Polana minden lakosának volt egy története, valamilyen kapcsolódása ehhez a tragikus eseményhez. Sok információ szájhagyomány útján maradt fenn. Ugyanakkor sokan annyira féltek, hogy még a politikai változások után sem merték megosztani az ügy részleteit, és máig, illetve életük végéig elhallgatták emlékeiket.

Bár már Halász halálakor is kockázatos volt az esettel kapcsolatos bármilyen érdeklődés, a félelem ellenére rengetegen vettek részt a temetésén. A Žižkiből származó Žerdin család a temetésen koszorút is elhelyezett Halász Dániel sírjára, a „Dicsőség a mártírnak” felirattal, tehát kezdettől fogva volt egy olyan meggyőződés, hogy Halász Dániel mártírhálalt szenvedett.

1961-ben emlékművet állítottak a sírra, amelyet gondosan ápoltak, mivel a hívek meg voltak győződve arról, hogy plébánosuk szent élete és vértanúsága miatt már a mennyben van.

1972-ben emlékkápolnát építettek Halász Dániel egykori házánál, Črenšovciban. A márványtáblán a következő felirat olvasható: „Halász Dániel emlékére / plébános Polanában / Született Črenšovciban 1908-ban / Mártírhálalt halt 1945-ben / Az 1972-ben épített kápolna emlékére / Martin testvére, Ana és Franca Halász nővérei”.

1987-ben Velika Polanában egyházi gondozóházat építettek, amelyet Halász Dánielről neveztek el, 2001-ben pedig megépült a Halász-út, amely összeköti azokat a helyeket, ahol Halász Dániel dolgozott.

Halász Dániel emlékére Velika Polanában emlékszobát alakítottak ki, ahol egy kiállítást rendeztek be, amely számos tárgyi emléket tartalmazza. A črenšovci templomban a kerékpárja van kiállítva, és egy fából készült mozaik is készült.

Halász Dániel legnagyobb kutatója minden bizonnyal ifjabb Alojzij Kozar, aki közel 30 éve kutat mindent Halász Dánielről. Kozar több kiadványt és könyvet is megjelentetett a témakörben.

Minden egyházközség, amely kapcsolódik Halász Dániel életéhez és munkájához, évente megemlékezéseket, valamint különböző kirándulásokat és találkozókat szervez a mártír Halász Dániel emlékére.

Halász Dániel tényleges gyilkosai még mindig ismeretlenek, annak ellenére, hogy rengeteg információval rendelkezünk. Szerencsére Halász Dániel évről évre egyre ismertebbé válik, és a története iránti érdeklődés is növekszik. 2002-ben elindult az egyházmegyei eljárás Halász Dániel boldoggá avatására. A boldoggá avatási eljárás során a plébános életéről és munkásságáról rengeteg anyagot gyűjtöttek össze, és több mint 60 tanút hallgattak meg. Az eljárással párhuzamosan gazdag imaélet zajlik. A hívek havi rendszerességgel imaórákon gyűlnek össze, elzarándokolnak Halász sírjához és zarándokútja mentén ajánlják magukat kegyelmébe.

Az eljárás a végső fázisában van Rómában.

BOLDOGGÁ AVATÁSI ELJÁRÁSOKRÓL

A boldoggá avatás a katolikus egyház hivatalos eljárása (beatificatio), mely során egy példamutató keresztény életet élő személyt „boldog”-nak nyilvánítanak. Ez az egyházi elismerés azoknak jár, akik hősiek erényeket gyakoroltak - és közbenjárásukhoz egy csodatétel is kapcsolódik - vagy vértanúságot szenvedtek hitükért. A boldoggá avatás célja, hogy az adott személyt a hívek számára példaképként és közbenjáróként - aki közbenjárhat a hívekért Isten előtt - állítsa.

A boldoggá avatási eljárás általában helyi kezdeményezésre indul el. Ezt akár egy magánszemély, de maga a püspök hivatalból is kezdeményezheti, ám a kezdeményezés anyagi és erkölcsi felelősséggel jár. A kezdeményező posztulátort nevez ki, aki a boldoggá avatás ügyének képviselőjét ellátja. A püspök egy történelmi és teológusbizottságot hoz létre, amely összegyűjti és vizsgálja az életszentségre vagy vértanúságra utaló dokumentumokat, tanúvallomásokat. A vizsgálatot elrendelő püspöki határozattól kezdve a jelöltet Isten Szolgájának nevezik.

Az egyházmegyei szakaszt követően az iratokat és bizonyítékokat Rómába küldik, ahol a Kongregáció által kijelölt új posztulátor és szakértők készítik el a Positio nevű összegző dokumentumot, amely tartalmazza a jelölt életének bemutatását és erényeinek alapos vizsgálatának eredményét. Az ügyet újra történelmi és teológusbizottság elemzi. Hitvallók esetében egy orvosi bizottság ellenőrzi a csodatétel hitelességét, míg vértanúk boldoggá avatásához csoda igazolása nem szükséges.

Ha a Boldoggá Avatási Kongregáció és a pápa is jóváhagyja az ügyet, megtörténhet a boldoggá avatás, és a boldogot a helyi közösség hivatalosan is szentként tisztelheti, emléknapja pedig bekerül a helyi liturgikus naptárba.

BRENNER JÁNOS BOLDOGGÁ AVATÁSA

Brenner János esetében a boldoggá avatási folyamat a közössége és a hívek kérésére indította el 1999. október 3-án az akkori szombathelyi megyéspüspök, Konkoly István. Az ügy posztulátorává dr. Gyürki Lászlót nevezte ki. A teológusbizottság vizsgálta Brenner János fennmaradt írásait. Majd ezek és a hét éves történelmi kutatómunka eredményei ismeretében összeállított kérdések alapján a háromtagú szentté avatási bíróság: összesen 34 tanút hallgatott ki - részben Brenner János életéről és vértanúságáról, részben a vértanúság élő emlékezetéről mondták el személyes tapasztalataikat. Az egyházmegyei eljárást követően 2008-ban elindult a boldoggá avatási eljárás római szakasza. 2017. november 8-án került szentatya elé az ügy, aki engedélyezte és elrendelte Brenner János boldoggá avatását. A boldoggá avatásra 2018. május 1-jén került sor Szombathelyen.

A boldoggá avatási eljárás során a katolikus egyház elismerte Brenner Jánost vértanúként, ami azt jelenti, hogy hitéért szenvedett mártírhalt.

HALÁSZ DÁNIEL BOLDOGGÁ AVATÁSI ELJÁRÁSA

2002-ben kezdődött az egyházmegyei folyamat Isten Szolgája Halász Dániel vértanúságának megállapítására. Mártíromságának 60. évfordulója alkalmából 2005-öt Halász-évvé nyilvánították. Halász Dániel boldoggá avatásának egyházmegyei eljárása 2014. február 19-én zárult le.

„*Adjunk hálát Istennek*” - Ezek voltak a leggyakrabban elhangzott szavak azon a szertartáson, amely Isten Szolgája Halász Dániel boldoggá avatásának egyházmegyei folyamatát zárta le. A szertartás a bizottság záróülésével kezdődött, amelyet Dr. Peter Štumpf püspök vezetett az egyházmegye épületében. A program a székesegyházban folytatódott a *Térdeljünk le együtt Halásszal* című imaórával, majd szentmisével és az iratok pecsételésével zárult.

A püspök a köszöntő és nyitó ima után ismertette a posztulátor, Dr. Vinko Škafar jelentését, majd a bizottság tagjai aláírták a szükséges dokumentumokat és letették az esküt.

Az imaórán mindhárom muraszombati helynökség képviselői részt vettek. Az első részben hálaadás volt Isten Szolgája Halász Dániel életének eseményeiért, amelyek Isten nagy szeretetéről árulkodnak, valamint Halász Dániel nagy szeretetéről Isten és felebarátai iránt. A második részben hálaadás volt Istennek a folyamat során történt eseményekért, amelyek megerősítették a hitet, a reményt és a szeretetet. A harmadik részben a hívek a jövőbe tekintettek, és imádkoztak a folyamat sikeres befejezéséért és a boldoggá avatásra jelöltekért.

A szentmise elején Goran Kuhar székesegyházi plébános köszöntötte Dr. Peter Štumpf püspököt, Dr. Jožef Smej püspököt, a papokat, az apácákat és a hívek tömegét, akik az imára és a szentmisére gyűltek össze, és részt vettek az imádságban és az éneklésben. Dr. Peter Štumpf püspök szentbeszédében arról a négy helyről beszélt, amely Halász Dánielhez kötődik, és arról a négy feladatról, amely egyben a mi feladatunk is. A helyek és a feladatok a következők: Črenšovci - a keresztelési küldetés, Lendva - a harmónia, a békére való törekvés küldetése, Velika Polana - a szolgálat küldetése, Hotiza - az adakozás küldetése.

A szentmisén részt vettek az Isten Szolgája életéhez és szolgálatához kapcsolódó plébániák hívei. Felolvasták Isten ígését, kéréseket mondtak és hálaadó ajándékokat hoztak (ostya és bor, keresztelési gyertya, Biblia, magyar nyelvű imakönyv, a Mária Társulat kegyképe és a hotizai kereszttúti stáció jelének makettje). Az Üdvözlégy Mária imát Dr. Stanislav Zver vezette be, majd a posztulátor, Dr. Vinko Škafar a béke köszöntésére hívta a híveket. Befejezésül Dr. Jožef Smej püspök beszélt, aki személyesen ismerte Isten Szolgáját. Hangsúlyozta a hit erényét, amely Halász Dánielt képessé tette arra, hogy legszebb évei közepette is képes volt életét Krisztusért és az emberekért odaadni.

Ezt követte a dokumentumok pecsételési szertartása, amelyeket a Boldoggá Avatási Kongregációnak adnak át Rómában. Dr. Peter Štumpf püspök lepecsételte a két doboznyi dokumentumot, ezzel lezárult a folyamat egyházmegyei része. Dr. Franc Zorec, a lekipásztori szolgálat vezetője mindenkit arra kért, hogy továbbra is imádkozzanak Halász boldoggá avatásáért, hogy a római folyamat minél hamarabb lezárulhasson, és hogy egy mártírt, egy boldogot kapjunk a saját sorainkból. Az egyházmegyei folyamat munkájáért és mindazokért a kegyelmekért, amelyeket ez idő alatt kaptunk, az egyházmegye minden részéből érkező tömeg lelkesen énekelt egy hálaéneket az Örökkévaló Istennek. A több ezer harang, amellyel az oltárteret díszítették, mintha csatlakozott volna ehhez az énekhez, ahogyan Isten Szolgájának, Halász Dániel sírját Velika Polanában is minden tavasszal feldíszítették a vértanúsága óta eltelt éveken át.

Nehéz megjósolni a boldoggá avatási folyamat hosszát. Várható azonban, hogy körülbelül 2026-ban befejeződik, és Halász Dánielt boldoggá avatják.

Megjegyzés: Az adatok többségét a jelen tanulmány 12. és 13. oldalán feltüntetett forrásokból merítettük.

VISSZAEMLÉKEZÉSEK BOLDOG BRENNER JÁNOSRA

2024 őszén felhívást tettünk közzé, melyben kértük a szentgotthárdi lakosok és mindazok segítségét, akik még személyesen ismerték Boldog Brenner Jánost, vagy emlékeznek szüleik, nagyszüleik gyakran mesélt történeteire, hiszen a személyes történetek segítenek a múlt és jelenünk összekapcsolásában, s a közös emlékezet életben tartásában. Ennek fontosságára tekintettel továbbra is szeretettel várjuk⁹ az egykori gyermekek és fiatalok Brenner Jánossal kapcsolatos emlékeit, élményeit, fényképeit; vagy a családi történeteket.

A legtöbb emléket Tóth Ferencné őrzi, aki a rábakethelyi házvezetőnő, Málcsi néni rokonaként személyesen ismerte János atyát. Az ő emlékeit további megjelölés nélkül, feketével szedve adjuk közzé. Mások visszaemlékezéseit kék színnel szedve találják.

Tóth Ferencné visszaemlékezései, 2024. december:

1957 nyarán egy hónapot töltöttem a rábakethelyi plébánián. Keresztmamám volt a Málcsi¹⁰ néni, aki ekkor már a plébánia házvezetője volt. Azért kerültem oda, mert nekem nagyon megtetszett egy szandál. Hogy megvehessem, el akartam menni a határra dolgozni, sarabolni, s keresztmamámtól akartam elkérni a biciklijét. *Azt mondta, hogy fiam, te ne menj sehova. Gyere ide föl a plébániára, itt leszel a nyáron. Nekem segítesz, amit tudsz és ellesszünk.* Ekkor 13 éves voltam. Így kerültem napi kapcsolatba Brenner János tisztelendő úrral, és sok emlékem kötődik hozzá. Együtt voltunk gyakorlatilag reggeltől estig, mi a keresztmamával hazajártunk aludni a házába.

Sokszor mentünk valamerre, – emlékszem a Csepel-motorjára – lejártunk a Rábára fürödni, amikor olyan meleg volt. Volt egy nyugodt Rába-rész a Laktanya mögött, oda jártunk fürödni. Ő tanított úszni.

Többször mentünk motorral, erre az egy kirándulásra határozottan emlékszem, kérdezte, *Annika, eljössz velem Zsidára?* Felpattantam a motorjára és mentünk. Azon a mezei úton mentünk át Zsidára, amelyen

1. kép: Brenner János atya a rábakethelyi templom előtt

⁹ info@muraba.hu

¹⁰ Tauszer Amália vagy a falubeliek által ismert nevén Málcsi néni korábban dohánygyári munkásnő volt, a gyár 1948-as bezárása után varrásból élt, s segített Dr. Kozma Ferenc esperes úr húgának, Kozma Piroskának a plébánián. Amikor ő beteg lett Málcsi néni vette át a plébánia házvezetését. Kozma atya elhelyezésekor elkísérte őt Oszkóra, s csak a halála után költözött haza.

Málcsi néni sosem házasodott meg, de apáca sem volt, ahogy több helyen olvasni lehet.

később megölték. Mindig arra ment. Emlékszem, hogy az iskolához mentünk. Volt ott pár gyerek, de nem hittan óra volt, hiszen nyár volt szünet volt.

Nem olyan pap volt, hogy jönnek a gyerekek, na most imádkozzunk – annak is megvolt a helye - ő játszott velük, futballoztak. A plébániának volt egy alsó- és felső udvara, ott futballozott a fiúkkal, amikor jöttek. Jöttek néha lányok is, hogy játszunk.

2. kép: Zsidai, magyarlaki és kethelyi elsőáldozó gyerekek. 1957 május.

1957 őszén egyszer Brenner János jött hozzánk Rábafüzesre hittanórán helyettesíteni Wéber Antal atyát. Én tíz éves voltam. Minden hittan előtt a templom mellett szoktunk focizni, s egyikünk kezében a labdával lépett be a sekrestyébe hittanra. János atya megkérdezte: mi van nálatok? Ti szoktatok focizni? Minden délután! - válaszoltuk. János atya rövidre fogta a hittanórát, s utána jött velünk focizni. Emlékszem, minden gyerek neki akarta passzolni a labdát – dicsekedtek is vele a fiúk utána. Nem csoda, derűs volt, szimpatikus, a képei jól visszaadják a személyiségét.

Hiába csak egyszer találkoztam vele, János atyát soha nem tudtam elfelejteni. Minden karácsonykor eszembe jutott.

Páli Géza visszaemlékezése, 2024. november

Egyszer, az esperes úr nem tudom, hol volt, hárman vacsoráztunk a plébánián. Az ebédlő ablakai nyugatra néztek. Egész nap esett az eső, be volt borulva, s este, olyan hét óra körül kisütött a nap. Gyönyörűen besütött az ablakon – ha ilyen este van, mindig eszembe jut Brenner János. 13 éves voltam, nem is tudom, hogy mit gondoltam akkor, de megszólaltam. *Arany este, szar reggel.* A keresztmama már vetette is a keresztekét. Volt ott *jézusmária. Te gyerek. Hát hogy mondhatasz ilyet? Nem szégyelled magad??* Azonnal bocsánatot kértem. Ott ült mellettem Brenner János. Ülök lehajtott fejjel, s valahogy odasandítok rá, és azt látom, hogy szorítja össze a száját, gondolom próbálja visszatartani a nevetését. Egyszer csak megszólalt, jó hangosan. *Hagyja már békén azt a szerencsétlen gyereket. Semmi rosszat nem csinált. Semmi rosszat nem mondott. Miért? Azt a bizonyos dolgot nem úgy hívják?* - Azt mondja - *ez egy mondás, különben már hallottam én is.* Így megvédett engem. Ilyen emberközele valaki volt. Na

utána én még kaptam a kereszt mamától, mikor mentünk haza. Még a keresztvizet is levette rólam. De nagyon megvédett. Úgy megvédett, hogy ezt soha nem felejttem el soha.

János atya rengeteget fényképezett. Úgy rémlik, ő maga hívta elő a képeket. A konyhából nyílt egy sötét helyiség, ami tökéletes volt erre a célra – talán egy spájz lehetett, ahol nem volt ablak. A filmtekercsek ott lógtak sorban, ruhacsipeszekkel felakasztva, amíg meg nem száradtak.

**3. kép: Málcsi néni és Tóka János. 1957. 07. 10.
Készítette: Brenner János. Tóth Ferencné tulajdona**

Ezt a fényképet is ő készítette, ez egy örök értékű fénykép lehet... Keresztmama és Tóka János. Bátyjára, Tóka Ferencre akarták fogni a gyilkosságot, azzal az indítékkal, hogy Brenner János papot akart az öccséből csinálni. Barátok voltak, nagyon sokat járt föl a plébániára. Egy végtelenül aranyos fiatalember volt. És barátok voltak. Keresztmama mesélte később, hogy tényleg pap lett - *egy papot meggyilkoltak, egy lett helyette* – így mesélte. Úgy rémlik, hogy ekkor még nem volt meg az érettségije, így később mehetett csak a szemináriumba.

Az is azon a nyáron történt, hogy János atya jön le a templomból, s mondja, hogy ő majd megőrült mise alatt, bolha van az oltár előtt és végig csípett, nem vakarhatta meg. Emlékszem, volt egy dobogó, azon egy ilyen vastag, szép szőnyeg volt leterítve. Valahonnan szerzett porszívót és ő maga takarította ki azt saját kezűleg. Agyon porszívózta az egész környékét.

Nagyon szerettem mind a kettejüket (dr. Kozma Ferenc és Brenner János atyát – szerk.), emberközeli, imádnivaló papok voltak.

4. kép: Amikor Kozma esperes úr mindent rendbe tett, vett a keresztmamának egy villanytűzhelyt, hogy ne kelljen tüzet rakni. „Málcsi néni, hogy könnyebben főzzön.”

Brenner János plébános úr kozma esperes úrral együtt tanított a katekizmusra a rábakethelyi plébánián két évig. Ugyanis a tanács úgy rendelkezett, hogy állami gondozottak nem járhatnak hittanra.

Így tőlük készültünk fel az elsőáldozásra is a bátyámmal.

Nagyon szerettem oda járni, mindig vittem magammal a piros pöttyös labdámat, hogy a lecke után bejárjuk a kertet és labdázunk is. A mai napig, ha kezembe veszek egy labdát, rögtön erre gondolok. Na, és a plébános úr nevetésére...

Néha végigjártuk a temetőt, és olvastuk a sírfeliratokat. Azóta soha nem féltem még egyedül sem bemenni a temetőbe.

Így a kétórás oktatásból három vagy négy óra lett.

Kimentünk a rétre is sétálni és vadvirágot szedni. Volt egy föld alatti tároló, ahol zöldséget és gyümölcsöt tartálékoltak a plébániának. Hát, az nagyon izgalmas volt. Olyan volt, mint egy bunker. A bátyám nagyon oda volt érte!

Karácsonykor és nagyobb ünnepeken a mise után finom ebédet kaptunk.

Arra emlékszem, hogy a plébános úr tanított meg asztalt teríteni, nagy türelemmel!

Isten áldja meg! Soha nem lesz elfelejtve a jóságuk és empátiájuk irántunk.

Tóth Katalin visszaemlékezése – 2024. október

Szerintem pont ezért kellett Brenner Jánosnak meghalnia. Itt, ahogy ugye fél füllel, mint gyerek, úgy hallottam, hogy azért, mert mindenki szerette, imádta és a fiataliságot össze tudta hozni. Szerették a gyerekek, nem imádkozni jöttek a plébániára - annak is megvolt az ideje - hanem játszani és játszott velük.

Decemberben anyám vagy boltba ment, vagy tejet vitt a csarnokba, s onnan jövet mesélte, hogy megölték a rábakethelyi papot. A hír lesújtotta az egész családot. Szerepelt az újságban is, emlékszem egy hosszú nyelvű elemplámpa képére. Gyerekként nekünk nem mondtak sokat, de mindenféle mendemondák jártak. Anyósom, aki háromházi¹¹ volt szokta mondani, hogy biztosan a pénzért ölték meg. A magyarlaki templom építésére gyűjtöttek ekkor pénzt, az anyósom öccse Kanadából is sok pénzzel támogatta az építést.

Páli Géza visszaemlékezése, 2024. november

De előttünk, gyerekek előtt nem akartak beszélni. Amikor már nagyobb voltam, a keresztmama elmondta, hogy az esperes urat – a kihallgatáson – úgy vágták pofon, hogy az orra vére eleredt, s tiszta vér lett a ruhája, hogy vallja be, hogy nem Farkasfán volt, hanem ő gyilkolta meg a papot.

Az esperes úr, ugye délután indult Farkasfára, amikor ő másnap misét tartott ott. Kérdeztem is egyszer, hogy már most megy? A gyári busz ugye járt Farkasfára. Keresztmamám azt mondta, hogy az erdőn át sétál, olyan jól tesz neki a séta. Én is a filmből tudtam meg, hogy nem engedték fel a buszra, az ilyeneket nem akarták nekünk mondani.

¹¹ Ma Magyarlak része.

Én jártam ott fent a plébánián az esperes úr kihallgatása után, rémlik, hogy az arccsontján mintha még valami sérülés is lett volna, meg is lett volna dagadva. Én nem mertem tőle megkérdezni, hogy mi történt.

**5. kép: Kozma atya, Málcsi néni és az oszkói kántor.
Oszkó, 1966. december. Tót**

Keresztmama Oszkóra ment az esperes úrral, ott lakott az esperes úr haláláig, pedig itt már elkészült a fürdőszoba is, ott még villany sem volt. Ez már később volt, már itthon lakott a házában, s kórházba került.

Gondoltam, hogy mire a keresztmama hazajön, én az egész házat kitakarítom. Örületes nagytakarítást rendeztem, s fent, a manzárszobában, a szekrény tetején találtam egy nagy barna bőröndöt. Megráztam, valami lötyögött benne. Amikor én abba belenéztem, majdnem sokkot kaptam. Ahogy kinyitottam, én már rögtön tudtam mi az. A karingje volt benne, de barna volt a beleszáradt vértől. Azon alig volt

fehér rész, alig mertem megfogni. Ahol fehér rész volt rajta, kiemeltem. Ekkor már remegett kezem-lábam. 3-4 centi széles hasadások voltak rajta... hát ezek disznóölő késsel szurkáltak? Megszámolni nem tudtam, mert nem akartam megfogni, ahol barna volt.... Szépen, ahogy a fehér résztől tudtam, összehajtogattam és lezártam a bőröndöt. Amikor hazajött a keresztmama, belépett a lakásba, s rögtön azt kérdezte, *mit csináltál te itt? A manzárd szobában a barna bőröndöt, remélem, nem dobtad ki!?* – ez volt az első gondolata. *Belenéztél? Bele* – mondtam. De többet nem beszéltünk róla. Ő ennyi éven át őrizte, s gondolom, utána keresztmama a Kurucz Bözsinek adta tovább megőrzése.

”Volt egy bizonyos kisugárzása, amit nem is lehet szóban elmondani. Szerették az emberek, és igyekeztek odamenni, ahol ő volt, és hallgatni a szavát. Valami volt benne, ami vonzotta az embereket. Ez volt az ő fő bűne: szerették a fiatalok, szerették az öregek. Nagyon sok embert szerzett meg a hitnek, az egyháznak.

Ő nem tudott elmenni ember mellett úgy, hogy meg ne állt volna, és akár csak két szót ne szólt volna hozzá. Az az örökös kedves mosoly az arcán... Komolyan hirdette isten igéjét, tanúságot tett minden pillanatban a hitről. Jó volt nála gyónni, mert tudott adni úttravalót.”¹²

12 Egy hívő visszaemlékezése. Forrás: A Pannonhalmi Bencés Gimnázium 1974-ben végzett "a" osztályának honlapja A Pannonhalmi Bencés Gimnázium 1974-ben végzett 4.A osztályának honlapja - G-Portál

6. kép: Keresztelési szentképem Brenner Jánostól. „Kedves és felbecsülhetetlen érték számomra” Jandrasits Józsefné tulajdona

INTERJÚ DR. SOÓS VIKTOR ATTILÁVAL, BOLDOG BRENNER JÁNOS ÉLETÉNEK KUTATÓJÁVAL

2024. december 5.

Dr. Soós Viktor Attila történész, egyháztörténész, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának tagja. A 20. századi magyar egyháztörténet elismert kutatójaként jelentős eredményeket ért el az egyház és az államhatalom 1945 és 1990 közötti viszonyának feltárásában. Külügyminisztériumi dolgozóként elérte az egyházi vonatkozású külügyminisztériumi levéltári dokumentumok titkosításának feloldását, lehetővé téve, hogy az 1950-es évek egyházi üldöztetéseiinek tágabb kontextusai megismerhetőek legyenek.¹³ Az ő nevéhez fűződik boldog Brenner János életéről szóló kiadvány többsége, melyek között találhatunk köztük könnyebben érthető, a nagyközönséghez szóló könyveket és részletekbe menő, szakmai tanulmányokat is. Értékes levéltári anyagokat kutatott fel és elemzett mind Brenner János halálát követő nyomozásról és igazságszolgáltatásról, illetve azok történeti háttéréről; mind pedig zirci tanulmányairól és titokban tartott novíciusi időszakáról.

Már a gimnázium alatt elkezdett Brenner János történetével foglalkozni, Ön volt az, aki Császár István atyával felkeresték azokat, akik személyesen ismerték János atyát. Honnan ez az érdeklődés?

Köröendi születésű vagyok, ott tanultam a Kölcsey Ferenc Gimnáziumban. Dr. Gyürki László atya volt a plébános és Császár István a káplán, mikor említettem nekik, hogy érdekel az egyház közelmúltbeli története. Mondták, hogy bemutatnak valakinek. Brenner József atyával beszélünk ekkor, interjú is készült. Ez olyan 1996–1997-ben lehetett. Utána eljutottunk Kurucz Erzsébet Vincenza nővérhez is Máriaújfaluba, ő és Brenner János másik testvére, László atya mesélt sokat János atyáról. Elindult ekkor egy jó értelemben vett amatőr folyamat: István atya vasszentmihályi származásúként sokakat ismert,

¹³ „Van még mit megírni, van még bőven kutatnivaló...” – interjú Soós Viktor Attilával - Ujkor.hu

sok mindenkivel beszélhattunk. Levéltárban is szerettünk volna kutatni, Szombathelyen, de ekkor még elhajtottak minket. Mindez arra motivált, hogy a Pázmány Péter Katolikus Egyetemre jelentkezsek történelem szakra.

Egyetemistaként tovább folytattam a kutatást. 1999-2002 között több mint 80 interjút készítettünk. OTDK-ra is jelentkeztem János atyáról szóló dolgozatommal, majd 2003-ban készült el a Magyar Tarcziasz című könyv, még az egyetemi tanulmányaim alatt. A kilencvenes évek vége, kétezres évek eleje a kutatás szempontjából egy kegyelmi időszak volt, hiszen János atya kortársai még sokan éltek, sokan meséltek róla.

Ön nagyon-nagyon fiatalon már tagja volt a Brenner János boldoggá avatási eljárásához kapcsolódó történelmi bizottságnak. Mit jelentett az Ön számára a felkérés?

Gyürki atya sokat beszélt Dr. Batthyány-Strattmann Lászlóról is, körmendiként a példaképek közel kerültek hozzám. Én Brenner János atyának köszönhetem az egész szakmai hivatásomat, miatta választottam a történelem szakot, kezdtem egyháztörténelemmel foglalkozni, ezért választottam a Pázmány egyetemet. Az ő életén keresztül kibontakozik egy történelmi korszak, annak jogtörténetével, az egyház- és állam viszonyrendszerével – miatta akartam megérteni az egészet.

A boldoggá avatási eljárás kezdetén nem pontosan tudtuk, hogy mibe vágjuk a fejszénket. Ismertük az eljárást, de részletekbe menően nem tudtuk, hogy mire vállalkozunk. Vértanúról van szó, így egy kicsit könnyebb a folyamat, illetve mellettünk állt József atya, s az Egyházmegye is támogatott minket.

Nagy lendületet akkor kapott a folyamat, amikor Veres Andrást nevezték ki a Szombathelyi Egyházmegye élére. Ajándék volt, hogy ekkor, egyetem után a Magyar Országos Levéltárnál dolgoztam az 1945 utáni Politikai Kormányzatok Osztályán – így nekem helyben volt sok anyag. Megismerhettem a levéltári működést, segített áttételesen kapcsolódó anyagokat találni.

A történelmi szakvélemény végül jól sikerült, átfogó és alapos lett, ekkorra 15 év mindenféle tapasztalata volt már mögöttünk.

Melyik volt az a felfedezés vagy dokumentum, amely leginkább megérintette Önt Brenner János életével kapcsolatban?

Naplók, lelki naplók, melyeket az ő kézírásával olvashattam. Ezeket olvasva nagyon átérezhető, hogy mennyire készült ő a papságra.

Szakmailag nagyon nagy dolog volt, amikor előkerült a több mint 1000 oldal nyomozati anyag - a Fővárosi Levéltárból. De ami igazából megérint az az, hogy mennyi helyen kerül elő információ – áttételesen – róla; s szinte minden életrajzi adatra, információra vonatkozóan lehet találni forrásokat. Csak kitartónak kell lenni.

Boldog Brenner Jánost kutatva többször megtapasztaltam a gondviselést: például kiderült, hogy Pécsen együtt játszottak Mádl Dalma asszonnyal, s amikor Mádl Ferenc köztársasági elnök lett, Dalma asszony akart és tudott is nekünk segíteni. A kortársak és paptársak is ott voltak és akartak segíteni.

Milyen üzenettel bír Brenner János története a mai világban?

Az egyik a jelmondata: „Az istent szeretőknek minden a javukra válik”. Választott egy jelmondatot pappá szentelésekor, fiatalon. Ez egy gondolat, ami számára már ekkor fontos volt, s később meghatározza majd az életét. Amikor kiválasztotta, még nem biztos, hogy tudja, hogy mi lesz ennek a jelentősége az ő élete egészére nézve.

„Ne féljeteK”. János atya története azt bizonyítja, hogy ha nem is könnyű, de lehet félelem nélkül élni, akármilyen körülményben, akármilyen nehézségen megyünk keresztül.

Ugyanezek relevánsak lehetnek a fiatalok számára is? Mint hitoktatót is kérdezem, hogyan lehet Brenner János emlékét és példáját a fiatal generáció számára átélhetőbbé tenni?

Brenner János személyes közvetlensége, fiatalos lendülete és bátor helytállása a minden időben is inspiráló. Az, hogy mindenek ellenére vidám és nyitott maradt, ma is példát adhat mind fiatalok, mind idősebbek számára. Vidámsága mind a mai napig hat, ezt jól átadják a mosolygós fényképeit.

János atya története azt bizonyítja, hogy egy fiatal, 26 éves életút is célba érhet. Nagyon rendkívülit – a mártírhálálát leszámítva – nem tett, de egész élete kerek, teljes volt. Történetében az a vonzó, hogy abban a nem könnyű helyzetben is beleállt és tette a dolgát. Lehetséges, hogy nem volt olyan egyszerű, de végezte azt, ami a feladata, küldetése volt.

Mi lehet Brenner János életének és vértanúságának jelentősége a szentgotthárdiak és a térségben élők számára? Mit hangsúlyozna ki róla az ide látogatóknak és zarándokoknak?

Szentgotthárd, vagy szélesebb térsége akár Körmendig, Nyugat-Magyarország ezen csücske, sokkal több turisztikai potenciállal bír, mint amennyit megmutat. Ismert a szentgotthárdi csata, közel van az Őrség, de János atya ráirányíthatja a térségre a figyelmet. Különösen a Legyetek Szeretettel sorozat sokakat megmozgat, sokakhoz eljut, eljuthatna. Sokkal többen odafigyelnek Szentgotthárdra, de a tágabb térségére, az egész Egyházmegyére is.

János atya emlékezete még mindig élő Szentgotthárdon, a filmsorozat forgatásakor például a helyiek megmozdultak, statisztaként vagy logisztikai támogatóként részesei akartak lenni a produkciónak, mely János atyának állít tiszteletet. Ezt a szeretetet kell tudni bemutatni.

Brenner Jánossal kapcsolatban mi az a terület, ami nagyon régóta foglalkoztatja, de egyelőre nem talált dokumentumokat róla?

Szerintem valahol le lehet írva, hogy kik voltak az elkövetők.

Hiányoznak oldalak a nyomozati anyagból, ezek Kozma Ferenc atya és Tauszer Amália, a plébánia házvezetőnője vallomásai. Jó lenne ezeket megtalálni.

1956 után sok minden eltűnt, megsemmisültek anyagok, de érdekes lenne olvasni a megfigyelőhálózatok működéséről, akár arról, hogyan működtek a plébánia körül. Hasonlóan jó lenne jobban megismerni a ciszterci rend az 1950-es feloszlatás utáni illegalitásban való működését, hogyan éltek az elbocsátott szerzetesek, de ekkor biztonsági okokból szinte semmi sem lett leírva.

Még mindig jönnek elő információk, előkerül egy-egy napló, mondat, bejegyzés melyeket kötni tudunk János atya életének egy darabkájaához. Mindez azonban azt is mutatja, hogy egy diktatúrában minden összefügg, minden és mindenki összekapcsolódik.

El kell mondanom, hogy nem emberi, hanem isteni vezetettséggű az egész ügy és Brenner János tisztelete, látszik, hogy mindennek megvan az ideje, akkor történik, amikor kell, hiába siettetnénk.

BESZÉLGETÉS JANEZ MAGYARRAL, LENDVA KÖZSÉG POLGÁRMESTERÉVEL, AKI SZEMÉLYESEN IS ÉRINTETT HALÁSZ DÁNIEL UTOLSÓ NAPJAIBAN

1. Mi készítette Önt arra, hogy részt vegyen a Messages projektben?

Halász halála valahogy az én családomhoz is kapcsolódik. Ezért döntöttem akkoriban úgy, hogy részt kell vennünk ebben a projektben, és én voltam a kezdeményezője. Szeretném, ha a nagyközönség mindent megtudna Halász Dánielről.

2. Hogyan kapcsolódik ön Halász Dánielhez?

Halász Dánielhez engem, pontosabban a családomat, illetve a nagyapámat, aki akkoriban a helyi elöljáró volt, személyes kapcsolat fűzi. A csendőrök eljöttek a nagyapámhoz, és azt mondták neki, hogy menjen és azonosítsa a Mura folyóból kihúzott holttestet. Nagyapám elment, és szomorúan tapasztalta, hogy Halász Dániel holttestéről van szó. Ez az esemény nagyon megrázta a családomat, különösen a nagyapámat. Nem sokkal az esemény után nagyapámat ismeretlen, civil ruhás személyek keresték fel, akik nem mutatkoztak be, és nagyon furcsán viselkedtek. Nagyapámnak azonnal eszébe jutott a csel, és azt mondta ezeknek az embereknek, hogy a pincébe megy bort venni. Nagyapa természetesen nem ment a pincébe, hanem az ablak alá ment, és hallgatta ezeknek a személyeknek a beszélgetését. Az egyik személy azt mondta, hogy minek kellett neki borért menni, tudja, hogy hova visszük. Nagypapa emiatt elment, és jó ideig nem jött haza. A nagypapa üldözésének valószínű oka az volt, hogy amikor a holttestet azonosították, összefonta a kezét és azt mondta: „Jézus Mária, édes Istenem, mi rosszat tett ez a jó ember bárkinek is”. A csendőr ekkor a puskatussal megütötte, mert úgy vélte, hogy a nagyapám is a hit védelmezője, vagy ugyanolyan gondolkodású, mint akkoriban Halász Dániel volt. Nagyapámnak nem tetszett, hogy a kommunisták már a gyerekeket is bevonták a „Sokol”-ba, az úgynevezett ifjúsági szövetségbe, ahol a kommunista ideológiát erőltették rájuk. Hála Istennek, nagyapám egy idő után, különböző kapcsolatoknak köszönhetően hazatérhetett, és úgy-ahogy normálisan folytathatta az életét.

3. Mit tett eddig azért, hogy Halász Dánielt minél szélesebb körben megismerjék?

Remélhetőleg sokat, bár még hosszú út áll előttünk. Mindenesetre úgy gondolom, hogy a Messages projekt egy nagyszerű ugródeszka Halász Dániel ismertségének növeléséhez. Hiszem, hogy az én kis adalékom ehhez a történethez hozzájárul ahhoz, hogy kiváló zárandokutak és zárandokturizmus jöjjön létre. Minden bizonnyal mindent megteszek majd, hogy hozzájáruljak a fentiek fejlődéséhez.

4. Milyen jövőbeli tervei vannak Halász Dániellel kapcsolatban?

Feltétlenül még aktívabban közreműködni. Szeretnék minél több embert bevonni a zárandoklatba, nemcsak a híveket, hanem más embereket is, akik szeretnék megismerni Halász Dánielt, és mindenekelőtt szeretném, ha a fiatalok is részt vennének ebben. A projekt jól meg van fogalmazva, jó célokkal rendelkezik, és hiszem, hogy kiválóan fog megvalósulni. Nagyon örülök annak is, hogy msgr. ifjabb Kozar Alojzij és Dr. Lendvai Kepe Zoltán is részt vesz a projektben, hiszen Halász Dánielről való tudásuk felbecsülhetetlen értékű.

2024. október 10.

Interjú msgr. ifjabb Alojzij Kozarral, a Muraszombati Egyházmegye általános helynökével és kancellárjával, és a Messages projekt munkacsoportjának tagjával.

1. Mi készítette arra, hogy a Messages projekt munkacsoportjának tagja legyen?

Eredetileg egy Szentgotthárdon tartott konferenciára hívtak meg, ahol bemutatták a Messages projektet és annak célját. Ott még konkrétan nem volt szó arról, hogy tagja leszek-e a munkacsoportnak. Később meglátogatott Metka Sabo Gerenčer és Robert Törnar, akikkel nagyon gyümölcsöző beszélgetést folytattunk, és arra a következtetésre jutottunk, hogy nagyon jó lenne, ha tagja lennék a munkacsoportnak. Vállaltam a feladatot.

2. Hogyan kapcsolódik ön Halász Dánielhez?

Halász Dánielhez való kötődésem hosszú időre nyúlik vissza, mivel sok éve, mintegy három évtizede kutatom az életét és a halálát. Engem is lenyűgözött rendkívüli hősiessége, a buzgó pap mintaképe volt, aki erős lelki személyiséggel a maga idejében oszlopként állt Isten rábízott népe közepette. Mivel ő egyenes, hazafias és mindenekelőtt pap volt, mint ilyen túlságosan is kellemetlenné vált, és ennek következtében az életére törtek, méghozzá nagyon szörnyű módon.

3. Mit tett eddig azért, hogy Halász Dánielt minél szélesebb körben megismerjék?

Nehéz erről beszélni, mert én mindig azon vagyok, hogy Halász Dánielt minél jobban megismertessem, nemcsak a hívek körében, hanem szélesebb körben is, hogy az emberek megtudják, ki is volt ő valójában. Több mint húsz évvel ezelőtt írtam egy Zarándokfüzetet, amely Halász Dániel életével és halálával kapcsolatban kilenc úgynevezett stációt tartalmaz. 2010. 08. 10-én megkezdődött Halász Dániel boldoggá avatási eljárása. Azóta még aktívabban kutatom az életútját. Ez idő alatt több könyvet, füzetet írtam. Mind az egyházmegye, mind a plébániák gondoskodnak a hozzá kapcsolódó tárgyairól. Így a környező templomokban, különösen azokban, ahol tevékenykedett, egyfajta emlékszobákat vagy kiállításokat is rendezünk ezekből a tárgyakból. Mindent, amink van, továbbítottunk Rómába is, ahol folyamatban van Halász Dániel boldoggá avatási eljárása. Ez egy hosszadalmas folyamat, mivel az illetékesek minden egyes információt gondosan ellenőriznek és mérlegelnek. Őszintén reméljük, hogy az illetékesek Halász Dánielt ugyanabban a fényben látják, mint mi, és boldoggá nyilvánítják.

4. Milyen jövőbeli tervei vannak Halász Dániellel kapcsolatosan?

Mindenképpen folytatni kell ezt az utat, azaz nemcsak a hívek körében, hanem szélesebb körben is megismertetni az életét és szörnyű halálát. A Messages projekt természetesen nagyszerű kiindulási pont a Halász Dániel emlékét is magába foglaló zarándokturizmus fejlesztésére, és meggyőződésem, hogy ez segíteni fog abban, hogy a Muravidék, Szlovénia, sőt a világ jobban megismerje őt. Örülök, hogy tagja lehetek a munkacsoportnak, mert közös erővel egy csodálatos zarándokturizmust tudunk fejleszteni.

ÁTFOGÓ ÉLETRAJZI MŰVEK BOLDOG BRENNER JÁNOSRÓL

Átfogó jellegű anyagok, amelyek a teljes életutat, személyiséget mutatják be közérthetően.

Császár István - Soós Viktor Attila (2003) Magyar Tarzícusz – Brenner János élete és vértanúsága 1931-1957. Brenner János Emlékhely Alapítvány. [Online olvasható](#)

A Magyar Tarzícusz¹⁴ az első meghatározó életrajzi kiadvány, mely szélesebb kör számára tette lehetővé a vértanú életútjának megismerését és segítette tisztelete elterjedését.

A könyv bemutatja Brenner János gyermekkorát, diákéveit, papi hivatásának kibontakozását, kápláni időszakát. Megismerhetjük a gyilkosságának éjszakáját, a nyomozás eseményeit. Az életrajzi leírásokat ismerősök, családtagok, hívők és falubeliek visszaemlékezései, kommentárjai színesítik. Brenner János prédikációinak válogatása és lelki naplójának részletei, továbbá paptársak visszaemlékezései a vértanú hitének és lelkiségének jobb megértésében segítik az olvasót.

A könyv szöveghű részleteket közöl Brenner János halálának 40. évfordulójára készült videófilmből¹⁵ és a Pogányok idején című dokumentumfilmből, illetve összegyűjti tiszteletére írt verseket is. Mindezek mellett a szerzők ismertetik a boldoggá avatási folyamat részeként elvégzett történeti kutatások eredményeit és a levéltári kutatások korlátait.

Dr. Székely János, Dr. Perger Gyula (2024) Boldog Brenner János vértanú üzenete. Szombathely, Martinus Könyv – és Folyóirat Kiadó. Második, bővített kiadás.

A kötet teljes lelki naplóján, prédikációs jegyzetein, lelkigyakorlati elmélkedésein keresztül segít megismerni Boldog Brenner János személyiségét, mélységes hitét és elveit. Testvére, Brenner József nagyprépost, nyugalmazott püspöki helynök visszaemlékezésein, illetve fényképalbumon keresztül betekintést kapunk gyermekkorukba, a Brenner család mindennapjaiba. A kötetet kiegészítik továbbá Erdő Péter bíboros, dr. Székely János szombathelyi megyéspüspök és Angelo Amato bíboros a boldoggá avatáson elhangzott beszéde is.

Császár István, Soós Viktor Attila (2018) Nem félek. Brenner János (1931-1957). Martinus Könyv-és Folyóirat Kiadó. [Online is elérhető](#)

A könyv röviden, közérthetően, családi fotókkal illusztrálva mutatja be Brenner János életútját. Végigkíséri gyermekkorát, tanulmányait, ciszterci hivatásának kezdetét és a rábakethelyi kápláni éveket. A könyv külön fejezetet szentel tragikus halálának és az azt követő nyomozásnak részleteinek is.

14 Szent Tarzícusz (+ 257): Valerianus császár idején – valószínűleg gyerekként - az Oltáriszentséget vitte börtönben lévő keresztényekhez amikor megtámadták, s kövekkel, botokkal halálra ütlegették. Testével végig az Oltáriszentséget védte. Azonban azt nem találták meg nála, a szívébe költözött. A ministránsok védőszentje. Elbeszélések szerint Brenner János kisgyerekként egy előadásban eljátszotta Tarzícusz szerepét.

15 Gerse Károly, Süveges Antal (1997) Videofilm Brenner János halálának 40. évfordulójára; Kocsis L. Mihály, Kovács Péter (2000) Pogányok idején (In memoriam BRENNER JÁNOS 1931-1957) – jelen anyaggyűjteményben is ismertetve.

Fancsali Andrásné (szerk.) (2018) *Akinek „a lelke kedves volt Isten előtt”. Boldog Brenner János 1931-1957.* Martinus Könyv- és Folyóirat Kiadó, Szombathely.

A Magyar Tarzícusz életrajzi könyvre alapozva, de már az újabb kutatási eredményeket figyelembe véve és a boldoggá avatási eljárást is bemutatva készült el a kötet. A kiadványból megismerhetjük Boldog Brenner János életútját, gyilkossága körülményeit és a nyomozás menetét is. Lelki naplójának részletei és egykori hívők visszaemlékezései hozzájárulnak János atya személyiségének, valamint az őt övező szeretetnek és tiszteletnek a megértéséhez.

Horváth István Sándor (2017) *A jó pásztor követője. Brenner János életútja.* Evangéliumi Kiadó, Tótszentmárton.

A 10-18 éves korosztályhoz szól ez a könyv, mely a vértanú életét 14 szimbolikus fejezetben mutatja be. A szerző célja, hogy érthető módon ismertesse János életpéldáját, inspirálva a fiatal olvasókat a hit és az elköteleződés útján. A könyvet Magyar Krisztina gyönyörű illusztrációi gazdagítják

Farkasfalvy Dénes (2018) *Áldozatának tovább gyümölcsöző öröksége - Brenner János ciszterci rendtársunk vértanúhalálának hatvanadik évfordulóján.* Vigilia, 83. évfolyam (2018/2) 147. o. [Vigilia2018/02](#)

Farkasfalvy Dénes, Dallasban élő ciszterci szerzetes, Brenner János életének 1949–1952 közötti szakaszát meséli el. Olvashatunk a Zircen töltött időszakról, titokban tett fogadalmáról és noviciátusáról, amit a szerzetesrendek betiltása ellenére vállalt. Megismerhetjük, hogyan próbálta 'Sigmond Lóránt atya 1950 után fenntartani a novíciusok képzését és összetartani a ciszterci közösséget Magyarországon, és hogy milyen jelentőséggel bír Brenner János Anasztáz véráldozata a külföldre került rendtársak számára.

Kocsis L. Mihály (2004) *Első nap az örökkévalóságban – Korkollázs pogányok idején.* Kairosz Kiadó, Budapest.

Az újságíró szerző a Brenner János meggyilkolásának máig felderítetlen körülményeit kutatja dokumentumregényében, s egyben kiváló korrajzot ad az osztrák határ menti határőrvidék ötvenes-hatvanas évekbeli állapotáról.¹⁶

Emberhalász • Isten szolgája Brenner János lapja Martinus Könyv- és Folyóirat kiadó (2009-2015) [Online is elérhető](#)

Az Emberhalász Magazint a Szombathelyi Egyházmegye Martinus Kiadója adta ki 2009-2015 között *Isten Szolgája Brenner János lapja* alcímmel. A negyedévente megjelenő folyóirat szerzői bepillantást adtak Brenner János életének addig kevésbé ismert momentumairól, felidéztek különböző visszaemlékezéseket, tanúságtételeket, beszámoltak az emlékhelyekről és a boldoggá avatási folyamat egyes lépéseiről.

16 Interneten elérhető könyvismertetőik alapján.

AUDIOVIZUÁLIS FORRÁSOK

Brenner János életének, történetének audiovizuális feldolgozásai: dokumentumfilmek és interjúk, amelyek gyakran személyes perspektívát is kínálnak.

Kocsis L. Mihály, Kovács Péter (2000) Pogányok idején (In memoriam BRENNER JÁNOS 1931-1957). [Pogányok idején | Youtube](#)

A 2000-ben bemutatott dokumentumfilm volt az első nagy nyilvánosságot kapó mű, mely bemutatta Brenner János életét, halálának körülményeit, az azt követő történéseket. A dokumentumfilm érdekes kordokumentum, hiszen készítésekor Brenner Jánosnak még sok kortársa élt, szólalt meg a kamerák előtt - akár legelőször is csak ekkor - így a néző számára hitelesen adja át az ötvenes évek körülményeit, hangulatát, s még a kilencvenes évek végén is erős érzelmeket és félelmeket.

Az Istenszeretőknek minden a javukra válik, Szombathelyi Médiaközpont, 2016. [Az Istenszeretőknek minden a javukra válik | Youtube](#)

A kisfilmben Brenner József atya osztja meg személyes emlékeit testvéréről. Az interjú során mesél szüleiéről és nagyszüleiéről, a gyerekkorukról, valamint Brenner János kápláni éveiről. Szó esik a gyilkosság előtti zaklatásokról, amelyek akkoriban minden pap életét megnehezítették, a tragédiáról való értesülés fájalmáról, a temetésről és a nyomozásról. Beszél a rendszerváltás után elindított kutatásokról, információgyűjtésről, amelynek célja emlékének méltó módon való megőrzése és a boldoggá avatási folyamat előkészítése volt. A film címe Brenner János újmiséis jelmondatára utal.

Szerafin Zoltán (2018): Brenner Józsefet a vértanú pap testvérét kérdeztük keresztény helytállásról és a papi hivatásról. [Imacaffe | Youtube](#)

Brenner József atya püspöki helynök beszél családi életükről, papi hivatásukról; a kilencvenes évekbeli kezdeményezésekről és a boldoggá avatási folyamatról.

Rózsa Péter (műsorvezető), Herskovits Eszter (szerkesztő)(2022. szeptember 15. 19:00): Gyilkosság állami megrendelésre. In: Másrésről, Klubrádió. [Gyilkosság állami megrendelésre | Klubrádió](#)

Dr. Székely János megyéspüspökkel folytatott interjúból ismerhetjük meg azötvenes évek egyházüldözésének lépéseit, Brenner János halálának körülményeit, és vértanúságának hatását a Szombathelyi Egyházmegyében, illetve a boldoggá avatási folyamatot.

Szilágyi-Perjesi Réka - Szatmári Péter (2024): Brenner János. In: Bűntények podcast. [Bűntények podcast](#)

A podcast adás főleg Soós Viktor Attila a nyomozati eljárásokat és a titkos jelentéseket bemutató tanulmányait, illetve Kahler Frigyes könyvét (*mindhárom fentebb ismertette*) felhasználva mutatja be Brenner János meggyilkolásának bűntényét, s tesz fel máig megválaszolatlan kérdéseket.

RÉSZLETES TANULMÁNYOK

Tudományos igényű, szakértők által készített tanulmányok, előadások, amelyek Boldog Brenner János életének egy-egy konkrét aspektusára vagy témára fókuszálnak.

Bellavics István, Földváryné Kiss Réka (szerk., 2018) Halálra ítélve. Papi sorsok 1956 után. Nemzeti Emlékezet Bizottsága és Országgház Kiadó. [Online is elérhető.](#)

A kiadványban a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Országgyűlés Hivatala által 2017. december 15-én, boldog Brenner János halálának 60. évfordulóján, azonos címmel megrendezett konferencia kilenc előadásának anyaga olvasható. Az előadások a Kádár-kormány első éveit, a megfélemlítést és megtorlást politikáját, háttérbeni egyeztetéseket és a (konceptiós) pereket tárgyalják. Bemutatják Magyarországon hős papjait és lelkipásztorait, kiknek sok esetben az 1956-os forradalom során tett békéltető fellépésük miatt vagy éppen annak ellenére kellett retorziókat elszenvedniük. Boldog Brenner Jánossal két előadás foglalkozik. Soós Viktor Attila részletesen beszélt a vértanú családi hátteréről, életéről és tragikus haláláról, s arról, hogyan nehezítették a hatóságok a halálának körülményeinek feldolgozását. Dr. Székely János megyéspüspök előadásából pedig megismerhetjük Brenner János boldoggá avatási folyamatának részleteit.

Kahler Frigyes (2005) Egy papgyilkosság a jogtörténész szemével. Brenner János volt rábakethelyi káplán meggyilkolásának körülményei és az ügy utóélete. Brenner János Emlékhely Alapítvány, Szentgotthárd. [Online is olvasható.](#)

Bő negyven év távlatából, korabeli írásokra, tárgyi emlékekre és szemtanúk visszaemlékezéseire támaszkodva tárja fel a jogtörténész szerző Brenner János meggyilkolásának ügyét. A gyilkosságot a kommunista diktatúra egyházellenes korszakának fényében vizsgálja, bemutatva a koncepciós perek és az egyházüldözés gyakorlatát, amelyek révén a hatalom alakította és elferdítette a valóságot. A mű nagyban hozzájárul annak megértéséhez, hogy hogyan vált Brenner János vértanúsága egy hatalmi színjáték részévé, és miben áll áldozatának máig ható öröksége.

Soós Viktor Attila (2019) A papszenteléshez vezető út állomásai Brenner János életében. In Kálmán Imre – Karácsony Tiborné – Szatmári Beatrix (szerk.), „Az Istent szeretőknek minden a javukra válik” (Róm 8,28). Tanulmánykötet (10-23. o.) Győr, Brenner János Hittudományi Főiskola. [Online elérhető.](#)

Ez a tanulmány Brenner János életútjának kevésbé ismert korai éveire, különösen tanulmányainak helyszíneire és azokra a meghatározó személyekre összpontosít, akik hozzájárultak hivatásának kibontakozásához. Bár vértanúsága már alapos feldolgozásra került, gyermekkorra és ifjú éveinek színterei forráshiány miatt kevésbé ismertek. A szerző hiánypótló módon ötvözi a személyes történetet a politikai kontextussal: párhuzamosan mutatja be az egyházellenes intézkedéseket – az iskolák államosításától a szerzetesrendek feloszlásán át a papnevelő intézetek korlátozásáig – és azok hatását egy szerzetesi elköteleződésre készülő fiatal életére.

Soós Viktor Attila (2012) *A nyomozati eljárás a Brenner-gyilkosság ügyében.* In: Vasi Szemle LXVI. (2012) 1. szám 77–97. o. ¹⁷

Soós Viktor Attila tanulmányában a Brenner-gyilkosság nyomozati eljárását, a nyomozásban részt vett személyeket, valamint a nyomozás során keletkezett iratanyagot vizsgálja. A szerző kiemeli, hogy a hatóságok nem a tények felderítésére összpontosítottak, hanem egy narratíva kialakítására törekedtek, amely leplezni próbálta a gyilkosság előre eltervezett mivoltát és politikai motivációit.

Soós Viktor Attila (2012) *Titkos jelentések a Brenner-gyilkosság utáni időszakból.* In: Vasi Szemle LXVI. 2. szám 212–235. ¹⁸

A tanulmány a gyilkosság utáni napokban és hónapokban keletkezett titkos és nem legális eszközökkel szerzett jelentéseket mutatja be és elemzi. Az itt először nyilvánosságra hozott dokumentumok – rendőrségi hangulatjelentések és ügynökök jelentései – érdekes betekintést nyújtanak a történelmi korról, a szentgotthárdi járás lakosainak a Brenner-gyilkosság utáni hangulatáról, első reakcióikról és a mártírhoz fűződő viszonyukról.

Soós Viktor Attila (2012) *Jogi eljárások Brenner János sérelmére elkövetett gyilkosság után.* In: Vasi Szemle LXVI. 3. szám 328–346. ¹⁹

A szerző a levéltári dokumentumok alapján ismerteti a perek történetét; a két vádlott ügyeiben készített nyomozati anyagokat, a bírósági iratokban szereplő indítékokat, valamint ítéleteket. Rávilágít a nyomozás és a bírósági eljárások ellentmondásaira, a máig megválaszolatlan kérdésekre. A tanulmány segítségével bepillantást kapunk a kommunista rendszer igazságszolgáltatásának működésébe is.

Soós Viktor Attila (2018) *Párhuzamos vonások két szombathelyi egyházmegyes pap életében, hitvalló vértanúságában – Boldog Brenner János és Kováts Ferenc életáldozata a kommunista diktatúra éveiben.* In: Vasi Szemle LXXII. 6. szám 569-590. o. Link: [Vasi Szemle | Arcképcsarnok](#)

Ez a tanulmány két hitvalló vértanú, boldog Brenner János és Kováts Ferenc (1931-1958) halálos betegre vert gencsapáti káplán sorsát mutatja be, feltárva, miként váltak mindketten a kommunista diktatúra brutalitásának áldozataivá. A szerző a közös pontok és párhuzamok mentén vizsgálja életútjukat. Életük összekötő elemeit – ifjúságnevelő tevékenységüket, szerzetesi kötődéseiket és a velük szembeni megfélemlítő intézkedéseket – vizsgálva bontakozik ki az a tragikus folyamat, amely a hatósági megtorlás révén a halálukhoz vezetett.

Továbbá:

Soós Viktor Attila (2004): *Papgyilkosság a nyugati határ mentén I.* In: Jel folyóirat, 2004. október XVI. évf. 8. szám 229-232. o. Keresztény Értelmiségek Szövetsége.

17 Soós Viktor Attila 2012-ben a Vasi Szemlében megjelentetett három tanulmánya online is elérhető a következő tanulmánykötetben: Krajsovsky Gábor (szerk.) (2021) Istennek hála, hogy szerény eszköz lehettem Tanulmánykötet Mindszenty József pappá szentelésének 105., esztergomi érseki kinevezésének 75., valamint halálának 45. évfordulójára. Hittel a Nemzetért Alapítvány, Budapest.: <https://mek.oszk.hu/23800/23867/23867.pdf>

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ibid

Soós Viktor Attila (2004): *Papgyilkosság a nyugati határ mentén II.* In: Jel folyóirat, 2004. november XVI. évf. 9. szám 265-268. o. Keresztény Értelmiségek Szövetsége.

Soós Viktor Attila (2002) *Egy máig kiderítetlen politikai papgyilkosság anatómiája.* In: Fejérdy Gergely (szerk.) Tanulmányok fél évezred magyar történelméből. Pázmány Történeti Műhely Tanulmányok 1., 341-365. o, Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történelemtudományi Intézet.

EREDETI FORRÁSOK

Közvetlen dokumentumok és beszámolók: Hiteles, eredeti források, például levelek, hivatalos dokumentumok, szemtanúk visszaemlékezései, kortárs feljegyzések.

Boldog Brenner János Anasztáz kiadatlan levele (1954). Közreadja Kereszty Rókus. Vigilia, 85. évfolyam (2020/8), 627. o. [Vigilia 2020/8](#)

A levelet Brenner János 1954. november 30.-án, hét hónappal pappá szentelése előtt írta 'Sigmond Lórántnak, lelki atyjának és rendi előjárójának. A levelet kétségbeesésében írta, amikor megremegett hite, reménye és elhivatottsága. Akik személyesen, már papként ismerték, már egy mindig derűs és békés személyt ismertek. Ekkorra már elfogadta a sorsot, amit papi útja hozhatott és hozott számára.

Kereszty Rókus (2007) *Két ciszterci életáldozata - 'Sigmond Lóránt levelei Brenner János Anasztázhoz.* Vigilia, 72. évfolyam (2007/10), 789. o. [Vigilia 2007/10](#)

Brenner János 1952-ben a már betiltott szerzetesrendben tett fogadalmat 'Sigmond Lóránt előtt. A rend tagjaként végig kapcsolatban maradtak, rendszeresen találkoztak, leveleztek. A leveleket rendszerint megsemmisítették. Az 1952 és 1955 között keltezett, mégis fennmaradt hat levél betekintést enged kettejük kapcsolatába, emellett értékes egyháztörténeti irat a szerzetesek üldöztetéséről és illegalitásáról is.

KREATÍV FELDOLGOZÁSOK

Fikciós alkotások, amelyeket a valós események ihlettek, ugyanakkor kreatív elemekkel gazdagítva mutatják be az életutat vagy annak fontos eseményeit.

Film, zene

Szilágyi Andor (2023) *Legyetek szeretettel.* Tévéfilmsorozat

Egy fiatal blogger érkezik Szentgotthárdra, hogy személyesen ismerje meg és mutassa be Brenner János történetét. Az ő kérdezősködése vezeti a nyolc részes filmsorozat szálait, amely során megismerjük a fiatal rábakethelyi káplán mindennapjait - a felhőtlen pillanatokat és az egyházüldözés egyre fenyegetőbb megnyilvánulásait egyaránt. A nézők követhetik János atyát utolsó útján, láthatják a gyilkosság megrázó pillanatait, majd a nyomozást, és a szövevényes politikai háttéranyagokat is.

A dráma átélhetően idézi meg az 1950-es évek nyomasztó légkörét és a határsávban élők mindennapjait, miközben betekintést nyújt a korabeli titkosszolgálati tevékenységek világába is, gyakran az ügynökjelentések eredeti szövegeit adva a színészek szájába. A jeleneteket nagyrészt eredeti helyszíneken és Szentgotthárd környékén forgatták, szombathelyi és zalaegerszegi színészek előadásában, a statiszták és a stáb egy része a helyi lakosságból került ki.

A sorozat a Filmio.hu oldalon regisztráció és előfizetés után megtekinthető. [Filmio - Legyetek szeretettel](#)

Iváncsits Tamás: *A jó pásztor*. Zenés dráma és film

A jó pásztor című zenés dráma Brenner János papi életéről és tragikus halálát dolgozza fel, bemutatva a hit, a hivatástudat és az emberi helytállás erejét, amit János atya képvisel.

A legfőképpen fiataloknak szóló előadást először 2007-ben mutatták be Szentgotthárdon, s sikerén felbuzdulva elkészült a dráma filmes változata, melyek egyes jeleneteit az eredeti helyszíneken forgatták. A filmváltozat a drámán kívül öt interjút is tartalmaz: Brenner József nyugalmazott püspöki helynök, nagyprépost, Kurucz Erzsébet Vincenza nővérrel²⁰, illetve az alkotókkal.

- Iváncsits Tamás (2007): *A jó pásztor* – zenés dráma, kazettán és CD-n
- Iváncsits Tamás - Lauer Ferenc (2008): *A jó pásztor. In memoriam Brenner János (1931-1957)* – DVD film

Mindkettő megrendelhető a szerzőtől: www.ivancsicstamas.hu

Regény

Nagy Gábor (2009): *Ki a konkolyt vetette*. Magyar Napló Kiadó Kft.

A regény teljes mértékben fikció, nem Brenner János vagy más Nyugat-Magyarországon meggyilkolt pap történetét dolgozza fel, noha néhány motívum megtörtént esetekre épül. Azonban az olvasó átélheti, hogy egy ilyen esemény mit jelenthetett a család, a falu és megbízóik számára, milyen politikai szálak, motivációk működtek a háttérben.

20 Kurucz Erzsébet Vincenza nővér a Rábakethely melletti Máriaújfaluból származott. 1949-ben a Salvator nővérek közösségéhez csatlakozott, de a szerzetesrendek feloszlása után el kellett hagynia a rendházat. Később a rábakethelyi plébánián tevékenykedett, itt ismerte meg Brenner Jánost káplánt is. Málcsi néni után ő őrizte a véres karingjét és a burzát. Ő volt az első, aki bátran mert beszélni a gyilkosságról, s aktívan tevékenykedett a Brenner János Emlékhely Alapítvány kuratóriumában, gondozta a felépült kápolnát. Forrás: Brenner József (2010): Emlékezés Kurucz Erzsébet Vincenza nővérré. In.: Emberhalász magazin II. évfolyam 2. szám (2010. május). Martinus Könyv- és Folyóiratkiadó.

Ifjabb Lojze Kozar (2008) *Mártír a Muramentén* (Družina Kiadó, Ljubljana).

A Mártír a Muramentén az első átfogó könyv, amely Halász Dániel életéről és haláláról jelent meg.

A könyv kronologikusan írja le Halász Dániel egész életét, a Črenšovcin való születésétől kezdve a családi kapcsolatain és a plébánossá válás útján át a szenvedélyes haláláig. A könyv szerzője, ifjabb Alojzij Kozar nagyon részletesen leírta életének minden szakaszát, és fényképekkel gazdagította a könyvet. A könyv tartalmának nagy része magának a szerzőnek, ifjabb Alojzij Kozarnak a kutatásából származik. A könyv a mártír Halász Dániel születésének 100. évfordulója alkalmából jelent meg.

Ifjabb Lojze Kozar, Klavdija Dominko (2011) *Dicsőség a mártírnak* (kiadó: Murszombati Egyházmegye).

A Dicsőség a mártírnak című kiadvány szerzője és társszerzője igen gazdag fotóanyaggal nagy súlyt helyezett nemcsak Halász Dániel életének és munkásságának, hanem a későbbi idősokra is kitekint, leírva a mártír emlékére rendezett különböző találkozokat és összejöveteleket.

Ifjabb Lojze Kozar (2017) *A keresztút* (kiadó: Murszombati Egyházmegye)

A Keresztút című rövidebb könyvecske azzal a céllal jelent meg, hogy ne csak a keresztények, hanem a nagyközönség számára is tájékoztatást nyújtson a Hotizán található keresztútról, és arról, hogy az egyes állomások hogyan kapcsolódnak Halász Dánielhez. A füzet az életének kronológiai áttekintését is tartalmazza.

Ifjabb Lojze Kozar (2001) *Halász zarándokútja* (kiadó: Stopinje, Murszombat).

Ez a rövid füzet tartalmazza azokat a helyeket, ahol Halász Dániel mártír tevékenykedett. Minden zarándokhelynek külön zarándokhelye pontot jelent és azok a gyerekek vagy felnőtt zarándokok, akik ezzel a füzetrel vettek részt a zarándoklaton, minden egyes ponton bélyegeket, illetve igazolásokat gyűjtöttek arról, hogy a füzetben említett összes helyen részt vettek.

Szent képecskék - több különböző korszakban jelentek meg

A képek a boldoggá avatásért szóló imákat és egy rövid életrajzot tartalmaznak.

Ifjabb Lojze Kozar (2008) Katekézis gyermekek, fiatalok és szülők számára Isten Szolgájáról, Halász Dánielről

Gabonától Gabonáig I, II, III, Imádságóra, Gondolatok és imák, Murszombati Egyházmegye, 2009, 2013, 2013.

Dr. Kepéné Bihár Mária és dr. Lendvai Kepe Zoltán (2019) Lyndvamuseum 13, Trden grad je naš Bog – Erős vár a mi Istenünk

A Lyndvamuseum 13. száma a különböző vallási intézményekről, személyekről és hittörténetről szól. Ebben található egy cikk Halász Dánielről is.

dr. Lendvai Kepe Zoltán (2014) Lyndvamuseum 8 – Znameniti Lendavčani – Nevezetes lendvaiak

Kétségtelenül a neves lendvaiak közé sorolható Halász Dániel is, így a Lyndvamuseum 8. számában külön helyet biztosítottak számára.

MNTI, MNMI és MMÖNK (2024) – Naptár 2024

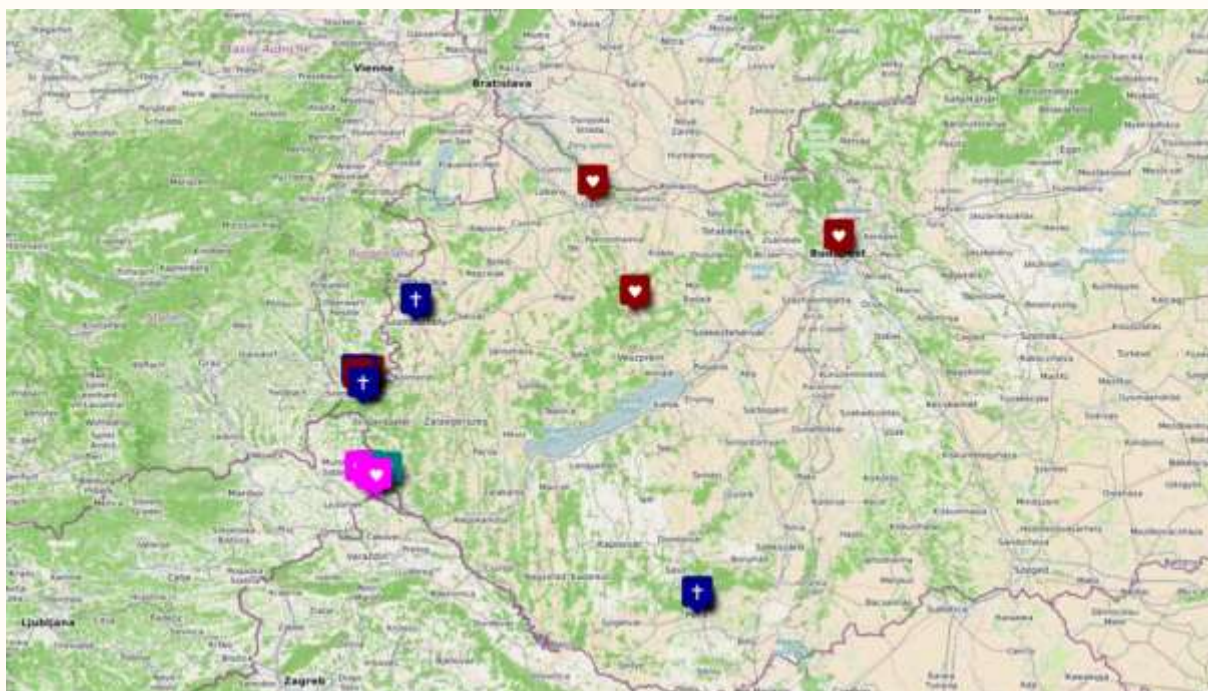
Halász Dánielről szóló cikk.

Egyéb web-irodalom: Wikipédia, Muraszombati Püspökség, Ognjišče folyóirat, V fokusu, Obrazi slovenskih pokrajin, Svetniki

Helyszínek

Brenner János és Halász Dániel életét és emlékhelyeiket bemutató interaktív térkép elérhető a digitális leltárunkban: <https://muraba.hu/messages/digitalis-leltar/>

BRENNER JÁNOS ÉLETÉLETÚTJA

Brenner János életének fontosabb helyszínei

<i>Szombathely</i>	KISGYERMEKKOR ÉS PAPPÁ SZENTELÉS Szombathelyen született és nevelkedett, itt végezte a papi szeminárium első évét és itt szentelték pappá, s mondta az újmiséjét. A szombathelyi Szent Krivin templomban lett eltemetve.
<i>Pécs</i>	<i>Gimnáziumi éveit</i> a Ciszterci Rend pécsi Nagy Lajos Gimnáziumába kezdte, mely ciszterci hivatásának kialakulásában, elmélyülésében meghatározó szerepet játszott.
<i>Zirc</i>	CISZTERCI (VILÁGI) OBLÁTUS ÉS GIMNÁZIUMI TANULMÁNYOK BEFEJEZÉSE: korábbi egyházi iskolákból elbocsátott szerzetes tanárok által végzett gimnáziumi oktatás mellett kezdte meg felkészülését a szerzetesi életre. Röviddel a rend feloszlata előtt tett öltözött be novíciusnak.
<i>Budapest</i>	HITTANULMÁNYOK ÉS TITKOS NOVÍCIÁTUS Világi hallgatóként vett részt a Hittudományi Akadémia óráin, de ciszterci kötődésű családoknál lakott és illegálisan folytatta novíciátusát.
<i>Győr</i>	PAPNÖVENDEK ÉVEK A szombathelyi szeminárium bezárása után a győri szemináriumban folytathatta tanulmányait, negyedévesen az első évfolyam duktora lett.
<i>Rábakethely (Szentgotthárd városrész)</i>	KÁPLÁNI SZOLGÁLAT 1955. augusztus 17-én Rábakethelyre helyezték káplánnak dr. Kozma Ferenc plébános mellé.

<i>Zsida</i> (Szentgotthárd városrész)	VÉRTANÚSÁGÁNAK HELYSZÍNE 1955 december 15-én a zsidai iskola mögött találtak rá.
<i>Magyarlak</i>	KÁPLÁNI SZOLGÁLAT Rábakethelyi plébánia filiája. A nyomozás során felmerült, hogy meggyilkolásának indítéka a Magyarlakra tervezett templom építésére összegyűjtött pénz megszerzése volt. Kóczán Ferencet ezért ítélték el.
<i>Máriaújfalu</i> (Szentgotthárd városrész)	FÍLIA Utolsó szentmiséjét itt mondta el.
<i>Farkasfa</i> (Szentgotthárd városrész)	FÍLIA Szentmisére motorozva megtámadták, fahasábokat szórtak eléje.

EMLÉKHELYEK

<i>Budapest, XI. kerület</i>	BRENNER JÁNOS SZOBRA A Feneketlen-tó mellett, a ciszterci templom és gimnázium közelében található. A szobor Rieger Tibor alkotása.
<i>Farkasfa</i> (Szentgotthárd)	ÜVEGABLAK BRENNER JÁNOS ARCKÉPÉVEL Farkasfa a tájba olvadó, de modern temploma üvegablakain a 20. századi egyháztörténelem kiemelkedő személyeit láthatjuk
<i>Máriaújfalu</i> (Szentgotthárd)	A szentélyben márványtábla található, amelyen megemlékeznek János atya utolsó szentmiséjéről. A TEMLOM bejárata mellet Brenner János portréja található.
<i>Pécs</i>	Egykori középiskolájában, a CISZTERCI REND NAGY LAJOS GIMNÁZUMÁBAN található a vértanú halálának 50. évfordulóján emelt szobra.
<i>Rábakethely</i> (Szentgotthárd), templom	TEMLOMBAN: Brenner János portréja TEMETŐBEN: Fájdalmas Szűz Mária szobor – dr. Kozma Ferenc plébános faragtatta Brenner János emlékére. A templomban való elhelyezésére nem kapott engedélyt, ezért került a temetőbe. 2022-ben lett felújítva. PLÉBÁNIA KERTJÉBEN: Brenner János szobor
<i>Szentgotthárd</i>	NAGYBOLDOGASSZONY TEMPLOM: Brenner János tiszteletére szentelt oltár és a vértanú egy ereklyéje SARLÓS BOLDOGASSZONY SZÉKESEGYHÁZ - boldoggá avatása után Brenner János földi maradványait itt helyezték örök nyugalomra, emléket állítva életének és munkásságának. A SENT ERZSÉBET TEMPLOM gyóntatókápolnájában üvegablak van, amely Brenner Jánost ábrázolja. A SENT MÁRTON-TEMLOMTÓL néhány lépésre található a János atya nevét viselő iskola. Az iskola udvarán egészalakos szobra áll. A PÜSPÖKI PALOTA falán egy dombormű van. A BRENNER KOLLÉGIUMBAN a bejáratnál látható egy dombormű. A SENT MÁRTON OLTÁR előtt található Brenner János portréja. A KÁMONI KRISZTUS KIRÁLY-TEMLOM előtt fa szobor található. A FERENCES TEMPLOMBAN üvegablakon láthatjuk Brenner János portréját.
<i>Zsida</i>	JÓ PÁSZTOR-KÁPOLNA , avagy Boldog Brenner János emlékkápolna – 1996.-ban felszentelték a Jó Pásztor kápolnát, amely azon a helyen épült, ahol Brenner János utolsó útja haladt. A zsidai iskolakápolna előtt, vértanúsága helyszínének közelében 1992 óta EMLÉKKERESZT áll.

KIÁLLÍTÁSOK

Szily János Egyházmegyei Gyűjtemény és Látogatóközpont, Szombathely

A Püspöki Palota földszinten Brenner Jánosról állandó kiállítás tekinthető meg. A tárlat személyes tárgyak, fényképek, kiadványok segítségével idézi fel a vértanú alakját. (9700 Szombathely, Berzsényi Dániel tér 3. - [Szily János Egyházmegyei Gyűjtemény és Látogatóközpont](#))

Hatvan éve halt meg Brenner János

2017-ben a Szentgotthárdi Honismereti Klub rendezett időszaki kiállítást Brenner Jánosról. A kiállítás tablói végigkövethetjük Brenner János életének jelentős helyszíneit, beleértve szülőházát, iskoláit, és a rábakethelyi káplánként végzett szolgálatának emlékeit. A fényképek bemutatják a tiszteletére szervezett zárandoklatokat, a zsidai emlékkápolnát, valamint vértanúságának helyszínét.

Jó Pásztor kápolna– Boldog Brenner János emlékkápolna, Szentgotthárd-Zsida

A Brenner János Emlékhely Alapítvány kezdeményezésre épült kápolna alapkövét 1995. december 9-én helyezték el, az épületet 1996. augusztus 25-én szentelte fel Konkoly István megyéspüspök. A kápolnában márványtablák idézik fel Brenner János halálának történetét; s közvetítik az adományozó felhívását, amely arra buzdítja a híveket, hogy imádkozzanak a családokért és új papi hivatásokért. Péter-Pál napján a Szombathelyi Egyházmegye újmisési papjai itt mutatkoznak be, míg minden hónap 15. napján (májustól októberig) este hat órakor szentmisét tartanak a kápolnában. December harmadik vasárnapjának előestéjén pedig a Keresztény Megmozdulásokért Egyesület Szentgotthárd szervez éjszakai gyalogos zárandoklatot, amely a rábakethelyi Mindenszentek templomtól a Brenner-zárandokúton (a Vértanúság útján) megy a kápolnáig, majd onnan a gyilkosság helyszínéhez közel eső zsidai emlékkeresztig. A Mária-úthoz is kapcsolódó kápolna mára a vallási turizmus egyik célpontja lett - előre történő bejelentkezés után szakszerű idegenvezetésben részesülhetnek az ide zárandoklók. A kápolna előtt kb. 40, a kint elhelyezett padokon kb. 100 fő számára tudnak ülőhelyet biztosítani.

HALÁSZ DÁNIEL ÉLETÉLETÚTJA

Halász Dániel életének fontosabb helyszínei

<i>Črenšovci</i>	Halász Dániel Črenšovciban született 1908. június 24-én. A Szentkereszt Felmagasztalása templomban keresztelték. Itt végezte az általános iskolát, és pappá szentelése után itt volt az újmiséje.
<i>Muraszombat</i>	Muraszombatban kezdte el a középiskolát
<i>Ljubljana</i>	Ljubljánában érettségizett
<i>Ljutomer</i>	Káplán
<i>Lendva</i>	káplán és a Mária-társaság vezetője
<i>Velika Polana</i>	Velika Polanában volt plébános, itt is temették el.
<i>Budapest</i>	Budapesten volt börtönben
<i>Hotiza</i>	Hotizán tartóztatták le, és itt gyilkolták meg.
<i>Kót</i>	Kótban találták meg a holttestét.

EMLÉKHELYEK

<i>Črenšovci</i>	Szentkereszt felmagasztalása templom, Halász Dániel állandó kiállítás
<i>Kót</i>	Emlékpark, Halász Dániel holtteste megtalálásának helyszínén
<i>Hotiza</i>	Keresztút, illetve Halász keresztútja azon az útvonalon, amelyen meggyilkolása előtti utolsó útja vezetett
<i>Velika Polana</i>	Itt található Halász Dániel sírja

